

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23898
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	36
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 36

DEDICATE
TO
DELIGHT

dedicate ub । II विधु ८६ विधाति (also

विधत्ते RV) RV, AV — संयज्, संयजति,
संयजते Bhatt.

to dedicate one's self (esp for the
performance of Soma sacrifice)

दीक्ष् ८१ । दीक्षते Bṛ, ५, Puz to

dedicate one's self to a monastic

order दीक्ष् ८१ दीक्षते Buddh to

dedicate reverentially स्पर्श nom

स्पर्शति RV 10.37.1.

dedicating II निवेदनम् MBh, Rājat, Bh.

dedication n II दीक्षा.

dedication (of a temple) प्रतिष्ठा (ifc

f आ) Var, Kathās, Rājat, Pur.

dedicated to Agni Suishta-Krit

सौविष्टकृत् mf n असुष्टकृत् सौविष्टकृत् mf

(१) म ५३ ŚrS not-dedicated to the

gods by the exclamation Svāhā

अस्वाहाकृत म ५३ ŚrS .

deduce ub । II आनो, आनयति A—

समुन्तो, समुन्नयति, समुन्नयते Rājat, Sāh.

having deduced by reasoning

अभ्यूह्यम् 'Būdh, Pāṇ 7.4.23, Kāṇḍ, etc.

to be deduced । II समुन्नेय mtn Sāh.

deduct ve | I ऊन^य Nom ऊनयति

Pān, Vop, etc — अपवाह.

| II प्रोज्झ, प्रोज्झति Sūryas.

deduction | I व्यवकलनम् Col —

निहारः Śulhas — व्यवकलितम् Lil

— समुद्धरणम् W.

| II अपवाहः, अपवाहकः.

deduction of a half in every

case अधोद्विहानि । Yājñ 2.207

if a deduction he made

समष्टौ लोकारे loc.

deduction 2 I 'reasoning from

cause to effect' (one of the 3 kinds

of anumāna) पूर्ववत् न — समुदायः

Cat — (in logic) deduction निर्णयः..

2. II अभ्यूहः Nir, Mālatīm —

अवनिष्टमः L — उद्धारः — निगमनम्

Tarkas.

a logical deduction. ह्य m

Nyayad, 9W 61 deduction from

circumstances मुक्ति f Kap,

Kāv, Var, etc.

६ ३ II (in law) deduction

मुक्ति f W.

deducted adj. 1 I अवकाशित Līl.

1 II समुद्धृति Mn 9. 116.

deed न I कृतम् RV, AV, ŚvetUp, Mn, etc. ~~am~~

I कुरणम् RV — करस् न RV 4.19.10 — कवेर

mfn RV 6.24.5, 10.120.7, AV — कल्पना

Māich — कृत्या (Pāṇ 3.3.100) AV 5.9.8,

Mn 11.125, MBh 12.3837.

The deed of a man मनुष्यकारः MBh

an evil deed कुकृत्यम् Pañcat, Hit

a good deed सुकृतम् RV, etc one's own

deed स्वकर्मन् n Mn, Hit a public

deed व्यक्तकृत्यम् Rājat a shameful

deed अशुभम् ŚBr 2, Bhag, etc

a wicked deed कृकर्मन् n Pañcat,

(ife) Rājat.

2I लेखपत्रम् Mālatim, लेखपात्रिका Kathās

शासनम् (ife ± आ) W.

a deed of donation दानपत्रम् Rājat

a deed of gift दानपत्रम् MW a deed

of partition विभागपत्रिका MW deed of

sale क्रयलेख्यम् Brihasp a title deed

पट्टाविका L title deed (lease of a house

etc) कृष्णकीला L.

deeds n 1I चरितम् RV1.90.2, MBh, R,

VarBrS, etc, (ifc ± आ, Gīt 9.1) — चरित्रम्

(Pāṇ 3.2.134) Mn 2.20, 9.7, R, etc, (ifc

१ आ, Pañcat 4.7.5.

II अनुचरितम् BHP.

according to one's deeds कर्मानुसारतः W

containing deeds of -चरितमय म्य (ई) n

Kathās 8.35 The faults of deeds

देवदोषः MW free from black deeds

अकृष्णकर्मन् म्य n & relating deeds of

-चरितमय म्य (ई) n Kathās 8.35 thought

and words and deeds मनोवाक्यकर्माली

Mn 12.242.

deem ub । I बुध् u । बोधति,

बोधते u न बुध्यते (ek also बुध्यति)

R, Kathās — प्रतिपद्, प्रतिपद्यते

Samkr, Sāh, caus प्रतिपादयति

Pañcat.

। II अनुविद् u 6 अनुविन्दति, अनुविन्दते

दृष्ट.

deep | adj 1 I गभीर f (आ) RV, etc — गहर

f (आ, ई) (गु अश्मादि) TS 5, Hariv, GHP

गहन f (आ) (गु अश्मादि) MBh, etc.

1 II अगाध f (आ) — अप्रगाध ~~सि~~

Divyār — अस्थान L — रच्य (aurap)

— धनम् Rājat ६.३७७ — दीर्घ f (आ)

RV, AV, Br, etc — द्यौर f (आ) Kalid,

Amar, etc — दृष्टु L — निमग्न चिर

-निम्नित MBH — निर्भर f(आ) kār,

etc — नीच f(आ) Pañc — नीप

kāth — न्यञ्च f(नीची), (न्यक्) śBr

— अहल śis — भारिन् śis — विगाढ W.

not deep निराश्रय śisr (ज्).

निराश्रय) any deep place निवत्

RV, AV, TS, TBz as deep (अग्रे-

tival ending signifying) f(आ, ई)

(ifc) causing a deep tone नीचेकर

Prat deep affection निर्भरपणाविता

Amar deep and calm धीरप्रशान्त

deep and pleasant (rumblings)

मन्दस्निग्ध Megh deep (as a sigh)

प्रवृद्ध W deep (as a wound)

अवसन्न Suir deep (as colour)

घन t (आ.) MBh 1.6680, VarBrS

43.19 deep (as sound) धन

† (आ) MBh 1.6680, VarBrS 43.19 -

मन्थरम् † (आ) deep as (the
rumbling of a cloud मेघगम्भीर

MBh deep bewilderment of mind

मोहनाः sBr deep black महानील

MBh, Bhartr. deep breathing

(after exertion) विश्रामः VarBrS

5
10 5 19

deep-coloured brass (consisting

of three parts of copper to one

of zinc) राजी L deep coloured

brass (consisting of three parts

of copper to one of zinc) राजी L

deep devotion धारणायोगः MW

a deep ditch महावातम् Hear

a deep-drawn sigh दीर्घनिश्वासः

incubation $7\frac{1}{2}$ deep in sound

गभीर ४ (आ) Naigh 1.11, RV 5.85

1 Ritus deep (lit and fig)

निम्न ४ (आ) Var, kar, etc

deep loud roar घनगर्जितम् W

deep meaning गुर्वर्थः BHP 3.16.

14 deep mire महापङ्कः, महापङ्कम्

At deep naveled नतनाभि

Kum 1.38 deep (of sound)

मन्द ढ (आ) Br, etc deep place

धारः W — नीरणी W deep

recondite sense sense गाम्भी-

यम् W.

Deep red ~~adj~~ 1 I सुरक्त kar

— घनाङ्ग W — सुताम.

deep rooted (a sin) मूलबन्ध

Rāmat Up deep seated उत्सङ्गवत्

Snir deep seated (as an ulcer)

उत्साङ्गिन् Snir, R, Car a deep

Sigh गह्वरम् L deep sleep

सौष्ठ f (आ) (with दशा) kāsikh

^{1I}
a deep sound / गम्भीरध्वनि m.w

— ध्वनध्वनि m W — धीरध्वनि m MW

1 II गम्भीरनादः W — पाणिनादः W.

a deep sound in the throat

(of an elephant) मन्दकण्ठगर्जितम्

Vikr.

गभीर

deep sounding १ ॥ $\frac{t}{\text{—}}$ (आ) RV,

5. 81. 1, Ritur — गम्भीरनिर्घोषः Buddh.

— धनश्वनि IV.

१ ॥ गभीरिका L.

deep (voice) नीच $\frac{t}{\text{—}}$ (आ) Prāt

deep water अगाधम् a deep

well महाकूपः cat engaged in

deep thought अन्तर्गामीमनस् ,

अन्तर्गतिमनस् going in deep.

places निम्नगत Markl having

a deep and calm voice द्यौरस्वर

Sak 2. $\frac{13}{14}$ having a slightly

deep tone आमन्द, Megh, kathās,

etc having deep water अग्राधजल

in a deep tone नीचैः VPrat, Pān

1.2.30 a little deep अकिन्धुर --

नागाद्य, अगाद्य L lying deep

(a vein) गम्भीरक † (इका) Swiss 4.16.19

one whose mind is as deep

as the ocean नागरधीर-चेतस MW

one whose passion has become

deep विगाढमन्मथ Ragh not very

deep गाढ ढ (आ) (if ^{6.4.2} Pan, KausBr

2.9, Nir, MBh, etc a person who

is said to have a deep navel,

voice and character त्रिगम्भीर

ढ (आ) MBh 4.254.5.3939 a person

who is said to have a deep

navel, ष — गम्भीरसत्त्वस्वरनाभि

Swr. rather deep नातिगर्ध MBrh

the serpent of the deep अहिरबुध्न्यस्

nom sg m RV, VS 10.19 sounding

deep प्राणनद् (only pr.p प्राणेनद्)

W to emit a deep sound

गर्ज cl 1 गर्जति, MBrh, etc to

impress deeply on the heart

स्थिरय Nom स्थिरयति (with हवि)

uttered in a deep tone निहित

VPrat.

Very deep 1I आतिगहन — सुग —

भीर ० (आ) MBH.

1II अस्ताद्य 'ain, अस्थाद्य L —

बहिष्ठ Balar.

Very deep (as a sound) परिधीर

Ghat ~~—~~ (as a tone) परिधीर

Ghat very soft and deep toned

मुस्निग्धगम्भीर MW.

deeper 1 I नीचैस्तराम् AitBr, TPrāt.

1 II न्यूनतरम् MārkaP.

deeper and deeper नीचे,

नीचैस्तराम् Kām.

deepest of all सर्वगम्भीर

Buddh.

16
12.18
10530

deepness 1 I गाम्भीर्यम् MBh 13.4637

R.

P.

1 II कटः RV 1.106.6, AV 12.4.3,

MaitrS 3.12.12, ĀpS 17.2.

depth 1 I गह्वरम् — निम्नता, निम्नत्वम्

W.

1 II अगाधित्वम् Comm on ŚiS 1.55 —

आरणम् RV 1.112.64 8.70.8 — गम्भीरम्

kārand 10.7, गह्वर — गम्भन् न V 13.

17
+9
10551

30, गम्भीरम् RV 10.106.9 — गम्भीरम् —

गहनम् RV 10.129.1 — गहनम् MBh 2.7.

7.6 गंभन (प.ल. गहन) — गाहः RV 9.110.8

— गाहितम् MBh 3.8772 — धारः W —

निघ्नम् RV, etc — निवत् तु RV, AV, TS, MBh

— प्रणवः, प्रणवम् (?) RV, MBh, Kathās

depth बुधः, बुधम् RV, AV, SBh, S₂S, ChUp

— वेध Car — वेधनम् MBh.

being in the depth गहनेष्टम् (आ)n

Maitre's depth (in measurement)

वेद्यः Col the depth of a forest

जनगहनम् Pañcat depth (of a sound)

गम्भीरता, गम्भीरत्वम् W the depth
of an excavation वेद्यः car depth

of character गाम्भीर्यम् R, etc depth

of meaning गाम्भीर्यम् W the depth

of night शांतिरा Pān 6.3.17, sch

depth (of the voice of a Jaina saint)

गाम्भीर्यम् W depth (of voice)

गुप्तिका Divyār 1.372 — स्वरगुप्ति

f Divyār giving depth of voice

नीचैः कर 1 Prāl depth (of water,

sound, etc) गाम्भीर्यम् MBh 13.463,

R great depth सुतम् (L also सुतम्)

20
23
10534

Pur having depth ^{mfn} उत्सङ्गिन सुश्र

— उत्सङ्गिन ^{mfn} सुश्र, R, Car having

the depth of दूयसम्भ (ई) n (yc),

Kar, Heat mean depth समरज्जु

f Col being at the lowest

depths ^{mfn} गहरेष्ठ VS 5.8.16.44,

KathUp 2 being in the depths

^{mfn} गाम्भीर्य/Pan 4.3.58 belonging

to the depths ^{mfn} बुद्धय RV, etc, बुद्धीय

IBr The bottom depths of the

earth (as the seat of putrefaction)

निर्गति to AV, VS, SBr coming from

the depths बुद्धय mfn RV, etc,

बुद्धीय mfn IBr the lower

depths of the earth (as the seat

of putrefaction निर्गति to AV, VS, SBr

that very soft and deep

that very soft and deep

deepening 1 I उत्खातम्.

deepened adj 1 I lak, Suśr - संनत

Sulbas, MBh, etc - अवन्त R 6.23.12,

etc.

1 II विनतम् MBh, kār, VarBṛS - सौत्सङ्ग.

Bhpr.

more deepened संनततर - KātyŚr, Sch.

deer m I I हरिणः RV, etc, हरिणकः Kād

— (ep) मृगः RV, etc — कुरङ्गः Suar,

Pañcat, etc.

I II अजिनयोनि m — कोरिलिकः Kād —

कव्यघातकः L — चञ्चु m L —

दिवौकस् m — नित्यशङ्किन् m L —

न्युञ्चुः m VS, MBh, etc — पल्लवाद्ः L —

प्लवङ्गः L — प्राविन् m L — भीरुचेतस्

m L — भीरुहृदयः L — मयु m L —

मरु m L — मरुकः L — मृडीकम् L —

रिश्यः L, रुश्य — लिगु m L —

वनस्थः L — व्याधभीतः W — सारङ्गजः

— सुनयनः L — सुलोचनः L — हर्षुतः

L . all kinds of deer

all kinds of deer मृगमालिकाः

pl (ifc) Surr

belonging to

deer हारिण mb kaus, MBh, etc

— मार्ग mb (ई) n R, var, Suar

a black coloured deer ($1\frac{1}{2}$ cubits

long, with shining long and soft

hair) सामूना i clad in bark

and deer-skin वल्कलाजिनवासस्

mb R, वल्कलाजिनसंवृत mb W

coming from a deer मार्ग mb (ई) ⁿ

R, Var, Susr coming from the

deer called Sambara शाबर

mf (ई) n Bhpr coming from

wild deer जाङ्गल mf n Susr 1-3,

Hcat 1.5.375 condition of a deer

मृगत्वम् R, Pur the condition of

a female deer मृगीत्वम् Mark 9

containing no deer (as a forest)

विमृग mf R a copper-coloured

deer हरेणु + L deer-abode

हरिणधामन् m Rājat a deer -

catcher सारङ्गिकः L — वागुरिकः

Ragh deer-enemy हरिणारि m

Anarghar .

deer-eyed । I हरिणाक्षः L .

। II एणनेत्र mb (आ) ५ —

एणविलोचने mf (आ)५ — एणाक्ष

mf (ई)५ Sāntis, Viddh — एणीदृश

mf Bālar, Prasannar, Viddh,

एणीनयन mf (आ)५ — एणेक्षण

mf (आ)५ Naish, Viddh a deer-

eyed woman सारङ्गजदृश †

Bhām, सारङ्गलोचना, सारङ्गाक्षा Malav

deer-footed रिश्यपद m (पदी)५

AV 1.18.4 - रुश्यपद् mb (ई) n

AV deer-headed रुरुशीर्षन् mbRV

deer-hearted हरिणहृदय mb L

deer-horse हरिणाश्वः Vās the deer

in the moon (i.e. the sports on the disk

supposed to resemble those of an

antelope as well as a hare) मृगः

the deer in the sky मृगः

sūryas, var Br̥s, etc a deer-killer

मृगाविध् m L — वनपासुलः L

deerless निर्मृग mfn R — (as

a wood) अपमृग mfn VP deer-lord

हरिणेशः Hcar.

deer-marked I I मृगाङ्कः Mricch.

Var Br̥, Rājat.

I II एणतिलकः L — एणाङ्कः Bhp

a deer-skin

हरिणचर्मन् n Kaus

— एणाजिनम्

deer-slayer मृगहन्,

मृगहन्तु m MBh, Bhp the deer

species मृगजातयः f pl MBh

deer-sported हरिणकलङ्कः L deer

thirst मृगतृष्ण (L), मृगतृष्णा (kam),

मृगतृष्णा (Hit, Dhurtas) मृगतृष्णि (Bhp)

मृगतृष्णिका (R, Sak, etc) a deer

water मृगजलम् MW a deer with

black white like a sheep horns

or yellow (either like a boar)

सुम् m L derived from deer

हारिण mfn Kaus, MBh, etc.

a female deer 11 हरिणी TS, etc

— सुम् — सुमी Hariv, R, etc —

मृगवधू † Kāv — मृगाङ्गना Kum

the female of a particular kind

of deer रोही MBH a forest-deer

वनमृगः R having a deer-like

marks मृगधरः Sis having a deer

spotted form मृगाङ्गमूर्ति m Sis

having legs like those of a deer

(one of the 32 signs of perfection)

एणेयजङ्गजा Dharmas 83

hunting-deer हारिणक mfn Pāṇ.

M. H. 35, Sch a kind of bull-

like deer कुयारु m L a kind

of deer एणकः Var Br S, एण —

एतः RV — कन्दलिनी L — कमलः L

— कल्माषः † — कश्यपः L — काश्यपः

L — कुकुवाय् m L, शार्ङ्गमृग —

गङ्गः L — चमूरु m Sins 1.8,

Cawrap — चीनः L — जवनः L

— नीलाण्डजः Hcar — पण्यिरः L

— प्रियः L — भार्याटिकः L —

भार्यासु म L — मरुजा L — मरुक्कः

(only L) — रङ्कु म Vās, Nalac

— रामः car — रोहि म R —

रोहितः VarBrs, Uttarak, Suse —

रोहिष् म L — रोहिषः L —

10551

14

सेहिष् m L, सेहिष्ः L — लोहितः

L — शम्बरः Vās, Bhpr — शरभः

AV, etc — समूरु m, समूरः L,

समूरकः W — सागरः L — हरिणान्तरः

MW a kind of deer (described

as being of a black colour with

beautiful eyes and short legs

एणः, एणी AV 5.14.11, VS 24.36,

Mn 3-269, MBh, etc

a kind ofdeer (prob so called from itscolour) मिशः RV 1-64-8 (sāy)

रु

a kind of deer (the hideof which is used as a seat कर्ष

MBh, Suśr

a kind of deer (thehog - deer)

सूक्ष्मः L

a kindof deer (the hide of which is useful)

चन्देली L a kind of deer with

a shaggy or hairy body रहकः

Kād a kind of deer with a

very soft skin मियकः णि, सुस्र

a kind of small red deer अल्प-

हरिणः L a kind of spotted

deer (described as the vehicle of

the Maruts) किलासी RV 5.53.1

a red deer रोहित् + VS, TS, AV

~~तृणसंवरः~~ तृणसंवरः Drāhy relating

to deer हारिण mfn Kaus, MBh,

etc Rurus and Prishatus (two

kinds of deer) रुरुपृषतम् n sg,

रुरुपृषताः m pl Pāṇ 2.4.12, Vārtt

1, Pat a small deer हरिणकः

Kād the state of a female

deer मृगीत्वम् Mark P the state

of deer मृगत्वम् R, Pur a white

deer मृगेवसि m or n W —

विचित्रा MW a white spotted

blackish deer श्यामिका L.

a young deer I I वारमृगः R

— मृगधमृगः Sāntis.

I II सुमरः .

to become a deer । हरिणाय

nom हरिणायते sringār.

defame vb । I कलङ्कय nom कलङ्कयति

Das .

defamation n । I कलङ्कः Kathās, Mricch,

etc — निन्दा AV, Mn, MBh, etc .

। II अभिशस्ति † L — काली L —

मौख्यम्, मौखरी MW — शल्यम् L .

defamer । II दुणः only L .

defaming adj । I कलङ्ककर — अपवादक

defamed adj 1I कलङ्कित Bhartr,

Kathās, etc, कलङ्किन् Kāvyād, Naish,

etc — निन्दित RV, Bṛ, etc.

1II अभिशप्त MBh, Hariv — अभिशस्त

MBh, etc — अभिशस्तक Yājñ —

कलङ्कमय

10559 + -

^{II}
in the default of which | यद्भावे MW.

ARK

defeat ub 1I अभिभू - विजि, विजयते

(rarely विजयति) Mn, MBh, etc —

विनिर्जि, विनिर्जयति Mn, MBh, etc.

1II अभिष्ठा, अभितिष्ठति RV, AV, VS —

खण्ड् ८ 10 खण्ड्याते Bhatt 12.17 —

जि ८ 1 जयति, जयते RV, etc — निर्भञ्ज्,

निर्भनक्ति AV, R — प्रभञ्ज्, प्रभनक्ति RV, etc

— वध् (also written वध्, properly only

10561 7

in the aor and Pres tenses, Pāṇ 2.4.42.

etc, 6.4.62, but in Ved and ep poetry

also pres वधाति) RV, etc — विहन्

caus विधातयति, विधातयते Hit.

to defeat (an army) भञ्ज् ८ 7

(Dhātup 29.16) भनक्ति MBh, Hariv,

Rājat (at play) प्रातिजि, प्रतिजयति

IS, MBh (enemies) सह् ८ 1 सहते

(Ved and ep also सहति and

exceptionally साहति) RV, AV, Br, R,

Bhatt (in battle) प्रतिजि,

प्रतिजयति TS, MBh.

defeat २ II पराजयः MBh, Kāu, Yājñ

— अभिभवः..

III अजयः — अपजयः L — अभिषङ्गः (itc)

३ आ Ragh 14.77) MBh, Ragh, Kum —

- अवसादः Mālav - निग्रहः Kāu -

परामिः ŚBh, MBh, Kāu, etc - परामिः

MBh - परामिः f AV, Kāu, Pur - विहति

f M - व्यसनम् Mn, MBh, etc -

आघातः Śis.

consisting of defeat (in disputation)

accompanied by self-refuting objections

and unfair arguments

सच्छलजातिनिग्रहमय mt(ई)n Prab

defeat (also in a lawsuit) भङ्गः

Hit, Kām, Yājñ, Sch — पराजयः MBh,

kāu, Yājñ defeat of a foe

अरातिभङ्गः L the defeat of an

army अलव्यंसनम् Kām, Hit

victory and defeat जयपराजयो m

du Yājñ 2.6, Sch, जयपराजयम्

Pāṇcat, Dhūstas. 2. $\frac{8}{9}$, जयाजयो म

du Bhag 2.38, जयाजयम् VarYogay

6.29.

defeating n. II प्रसाहः - विफलीकरणम्,

w.

adj.

II अभिषङ्गिन् MBh 4.2108 - प्रजित्

Pāṇ 3.2.61, Sch - प्रसहन् Bṛh, ŚrS -

निग्राविन्.

1566 X

defeating all previous measures

कृतघ्न ‡ (आ) W.

defeated adj II पराजित RV, etc —

परास्त W- अभिभूत भृगू Mn, MBh, etc —

I II अभिषक्त L - अभिषिक्त RV 10.166.2,

AV — कृतध्वंस W क्षुण्ण W —

जालाभिषङ्ग Ragh 2.30 — पराभूत MBh, Kau,

etc — पलायित TS, Kathās, etc —

10507 8¹

प्रपलायित Kathās, Pañcat - प्रभृग् MBh,

R - प्रहृत W - विद्रावित R, BHP -

विजित ŚBḍ, etc - सम्भृग् MBh.

defeated (as an army) विप्रहृत

MBh, Harie defeated (in a

lawsuit) हीनवादिन् Pañcat - हीन

Yājñ (in law) defeated in a

suit भाङ्गिन् L.

to be defeated adj III तार्य BHP 1.15.14 —

प्रसाध्य W.

III प्रातिहा Pass प्रातिहीयते MBh.

to wish to defeat I II प्रातिजि desid.

प्रातिजिगीषति MBh — भिद् desid बिभित्सति,

बिभित्सते RV, MBh.

defect ॥ I छिद्रम् MBh, etc —

रन्ध्रम् rarely रन्ध्रः yājñ, MBh, etc.

II अपचारः — अपभूति ‡ AV 5.8.5 —

कण्टकः, कण्टकम् L — क्षति ‡ Sāh —

कलनम् L — कषायः, कषायम् — प्रदोषः

Pañcat — लटः (only L) — वधः Vb

— वैकल्यम् Mn, MBh, etc — शल्यः, शल्यम्

(if ‡ आ) Hariv — स्थूलोच्चयः (only L).

an action free from defect

अरिच्छिद्रम् another's defect

पररिच्छिद्रम् Kāv — परवाच्यम्

Śis 16.30 .

a bodily defect I II आस्थितम्

AV — रपस n RV, VS (accord to

Say also = रक्षस) — मिन्दा TS

defect (esp. of a rite) निर्या TS,

Tānd Br defect in a fortress

(its being ill-guarded etc)

दुर्गव्यसनम् W (in rhetoric) a

defect in the choice of expressions

अरीति ङ, अरीतिकम् L defect in

the organs of senses भङ्गीकम् W

defect of a mother (who is of a

lower caste) मातृदोषः Mn 10.14

from a defect दोषतः having a

defect in the feet न्यून म् (आ)न

(with पादः) Bhp making a defect

out of a merit गुणदोषीकरणम् Kural

a particular defect in a piece of

wood धुन्धुकम् VarBrS 79.32.37

a particular defect of the organs of

speech मन्मनः Hyog the remover

of the defect of vision of the foolish

मूढचक्षुर्गदरक्षेत् m MW any combination

of three defects दोषत्रयम् W

free from defects अनपराध mfn

having defects सत्त्विद्र mfn MW

having nothing defective अनुपाकञ्च

mfn Hür without defects निर्विद्र

mfn Var, Kāv, Pw.

defection ॥ I II विकारः MBh, Rājāt

— विकृति ॥ Kām, Pañcat — विक्रिया

विक्रिया Hariv, Kāv, Kathās.

defection

defection ॥ I दोषवत् Mn, MBh, etc —

सदोष Kāvpyād, Hcat — न्यून ॥ (आ)

Br, DṛṣṭṛS, MBh, Śaṅg, etc — लीन ŚBr,

etc.

I II अपूरण ॥ (ई) (ifc) Bhp — असर्वविभक्ति

mfr Pān. 1.1.38 — ऊन — ऊनक

ŚāṅkhŚr — वण्ड † (आ) Āp, ŚāṅkhŚr

16.18.18, Sch (in comp or ife, Pān. 2.238,

Pāt) — खिल BHP 1.6 — दुष्ट ~~म्~~ —

दोषत Suar — दोषिक † (ई) — वण्ड

† (आ) AV, ŚrS, वण्ड — वन्ध्य † (आ)

MBh, Kāv, etc — विथुर † (आ) Āit Br

— व्युद्ध ŚBr, Nir — सदोषक L-हत्

उक्त — हीनातिरिक्त .

not defective अहीन VarBrS ,

Ragh 18.13 — अन्यून † (आ)

containing anything defective

सद्योषवत् MW defective ablution

दुःस्नानम् Hariv 3413 defective

by a night ऊनरात्रिः , ऊनरात्रि †

Sūryas 1-mo. 50 , VarBrS

defective in a limb न्यूनाङ्ग

† (आ) W defective in an eye

यङ्गि लै केक्षण † (आ) n sis defective

in an organ न्यूनाङ्ग † (आ) W

defective in letters न्यूनाक्षर † (आ)

SBz defective in limb हीनाङ्ग

† (आ or ई) shadvBz, Mn, VarBzS

defective in presents (as a ceremony)

अल्पदक्षिण Mn 11.39 & 40

defective in sound हीनस्वर Susr

defective in syllables न्युनाक्षर ‡

(आ) ऽBr a defective metre

निचृत् ‡ Nidānas a defective

poem (i.e. one not on any heroic

or sacred subject and having

only one topic like Megh Caurap

10579 11

etc) स्वण्डकाव्यम् Sāh defective

statement हीनवादः W defective

witness हीनः Yājñ, Sch

doubly defective (i.e. whose

ancestors on both sides have

during 3 generations omitted

all Veda-study and kindling

of the sacred fire) द्विनग्नं Gāth

having a defective member

पोगण्ड L having defective

organs of sense विकलाङ्ग Mn 8-66

having no defective members

(one of the 30 minor marks

of a Buddha) अदीनगात्रता

Dharmas 84 not defective in

a simple limb अलोपाङ्ग At Br

not defective in limbs अन्युनाङ्ग

Lāty not defective in organs

अन्युनाङ्गं Lāty receiving a

defective oblation as a share

अष्टभाज् Apast slightly

defective इषदून — अल्पोन.

defectiveness n II हीनता,

हीनत्वम् Mn, MBh, etc.

10582 14

। II स्वङितम् m g पृथ्वादि —

मध्यमम् Śrīṅgār — वैकल्यम् Mn,

MBh, etc — वैगुण्यम् ŚrS, Mn, etc.

defectiveness by one syllable

ऊनवर्णता • Kāvyaḍ 3.157 expressing

defectiveness स्वेदः, स्वेदम् if

Pāṇ. 5.2.126 little defectiveness

इणदसमाप्ति to Pāṇ. 5.3.67.

defectless

I I निर्दोषम् (आ) २

MBH, Kāw, etc.

depend vb I I प्रतिपात्, प्रतिपातयति (क)

also प्रतिपातयते MBh, R — आरक्ष्, ,

आरक्षति.

I II अक् ल । अवति BhP, Ragh 9-1, ,

VarBrS, etc — अवस्पृ RV — गुप्

RV 7.103.9, AV, etc — त्रै ल ।

त्रायते — परित्रै, परित्राति, परित्रायते MBh, ,

Kāv, etc — पात् ल । पातयति

(Dhatup 32-69) पाठयते - युध् aus

योधयति (Pāṇ. 1.3.86) MBh 3.639)

— संरक्ष्, संरक्षति, संरक्षते Mn, MBh,

etc - संत्रै MBh - संपरिरक्ष्, सम्पारिरक्षति

R.

। III घुञ् ल 6 घुञति Dhatup 28.77

8 वा - दे ल 1 दयते Dhātup 22.66.

to defend against वा ल 2

(Dhāt 24.28) पाति (abl) RV,

etc — to defend परिबाध, परिबाधते,

(abl) VS, Br, etc.

to depend from I II उरुष्य Nom

उरुष्यति (abl) RV, AV 6-3-3, M-3,

VS 7-4 — परिरक्ष, परिरक्षति (ek

also परिरक्षते) (abl) RV, etc — परिहृ,

परिहरति, परिहरते (abl) chUp

— प्रपा, प्रपाति (abl) BHP

to defend on every side परिपा,

परिपाति RV, etc to defend one's

self उत्तरय Nam उत्तरयति.

defending n I II परिदक्षणम् —

परिवर्तनम् Nalac — पालनम् Mn, MBh.

etc — मुण्डनम् L.

the act of defending निषेधनम्

सुस्र defending from अभीक

वृत्त , अभीक वृत्त (with abl) RV.

defence n । I प्रतिविघातः MBh —

आवारः .

। II अभ्युपपत्ति ऽ (ifc [Mn, Das] or

with gen [MBh 1.112]) — त्राणम्

chup, Mn, MBh, etc — त्रात्रम् ĀśhBr

— दा L — निषेद्धि ऽ Tras —

10587 8

— परिपाणम् — पाणम् (see RV 1.121.1

and वातपान) — वर्मन् n (or m Siddh)

RV, etc — वरुथम् RV, AV, TVS, TBr.

an arrangement made for

defence आच्छद्विधानम् RV 10.85.

M defence of a Kingdom

राज्यरक्षा Vcar defence of the

back पृष्ठरक्षणम् Mark P

10590

2/7

defence of the body शरीररक्षा

Ragh what affords defence:

शरण्यम् W.

defence n 2I उत्तरम् (in law)

(in law) a defence (required to be

made in writing) लेखनीयम् W

a division of legal practice (that

part which relates to the reply or

defence, four divisions being

admitted in every suit) उत्तरपादः

(in law) a particular kind

of defence सम्प्रतिपत्ति ।

Brihasp witness for the defence

उत्तरसाक्षिन् m . ३

defendant n । I प्रतिवादीन्

m Yājñ, Kull — (in law)

← अभियुक्त mn yājñ, etc —

प्रत्ययिन् m Mn, yājñ, etc.

I II अपरपक्षः — उत्तरवादिन् m —

(in law) प्रतिपक्षः w — संदर्शितः

L. the state

the state of a defendant at

law प्रत्ययिला, प्रत्ययित्वम् MW.

defender I I निवारकः MBh.

I II अनुगोषृ m R — त्रा m RV 1.100.7,

M 24.3 — त्रातृ m RV (with deva

applied to Bhaga or Savitri) VS, AV,

TS (Indra), MBh, etc — परित्रातृ mfn

(with gen or acc) MBh, R, Pañc —

परिरक्षितृ mfn MBh, R — पातृ mfn

(with gen, acc or ifc) RV, etc — वार —

m RV 1.132.3, 10.93.3 — वसतृ mfn RV

10594 11

— वसुधेन m W — शरण्यु m W.

the defender of the Veda बलवादिन्

mb AV, etc, बलवाद mb Hariv.

one who defends गोप्तृ mb जी, ŚBr

गोप्तृ, MBh 13) n (१ याजकादि द्वाभ्यां

११) AV, TS 6, TBr, ŚBr, ĀśvGr, etc.

defending n । I निवारक mb (ifc).

Das, Rājāt, निवारण MBh, Hariv, Śuśr.

III आच्छादक mbn Vishnus — गुप् mbn

ifc, see धर्मगुप् — निषेधेन् mbn Raq.

— परिपालयितृ mbn Samk — पातृ mbn

RV, etc — पुनःसर mbn — वत्र mb

(ई) mb Aśvlyr — शरण mbn RV, AV.

all depending विश्वाभिरक्षण mbn

JaimUp depending from imprecations

अभिशास्तिपावन mbn RV, VS.

defenceless | I असह्य mfn .

| II अनाश्रय mfn — अशरण mb (आ)न

R, Megh, Śak, etc — निःशरण mb (आ)

n Rājat .

a defenceless condition | I

विशस्वत्वम् MBh .

defencelessness | II अनाश्रयः .

a defensive measure उत्तरम्

(in law .

defended adj ।। आरक्ष L .

self - defended स्वगुप्त mfn W

easy to be defended स्वारक्ष्य

MBh proper to be defended आरक्ष

mfn L . worthy to be defended

आरक्ष mfn L .

to be defended ।। निवारणीय

yājñ, Sch, निवार्य MBh, R.

~~II~~ to be defended from | II

परित्रातव्य (abl) Vikr, Bālar

to seek to defend one's self from

गुप् Desid जुगुप्सते (abl) (Pān

3.1.5, ek also जुगुप्सति) SāṅkhGr.

M.12, Gobh, ChUp 5.10.8.

100-13 X

defect vb 1II अती α 2 अत्येति — संसृ

caus संस्कारयति MBh 5.1004.

h
47

deference n III सम्भ्रमः (itc f आ)

Kāu, kathās.

deference to a command

वचनगौरवम् R deference towards

सेवित्वम् (comp) Kām excessive

deference अत्यादरः.

differential adj I प्रश्रयवत् Bhp—

सोपचार ~~त~~ (आ) MBh, Sis.

deferential to सेविन् (only itc)

Mn, MBh, etc of deferential

character अध्वशील R of

deferential disposition अध्वशील

R_x to be deferential नमस्य Non

नमस्यति (ep also नमस्यते) RV, etc.

deferentially प्राश्रितम् - सपादवन्दनम्

Mālatim.

bent down deferentially प्रश्रयावनत

mtu MBh bending forward

deferentially प्रश्रित mtu MBh, kau,

etc .

deificationdeification । II देवसायुज्यम् L.

(with Buddhists) a deified

sage नागेश्वरः MW, मञ्जुषोष(with Jainas) a deified ~~sage~~saint पारंगतः — साधु m W.

deficiency न I I विकलता, विकलत्वम् MBh,

Kāu, etc — परिहाण, परिहानि ‡ Ragh, Var.

Swi — हानिम् VarBṛS, Yājñ — प्रहाणे

‡ MW — न्यूनता MBh, etc, न्यूनत्वम्

Madhus — न्यूनभावः MBh — ऊनता,

ऊन ऊनत्वम् Hcat — दोषः rarely दोषम्,

Up, Mn, MBh, Kāu, etc — दोषत्वम् Sāh.

I II अलाभः ĀśvGṛ, etc — असानम् न

Chup — भित्ति + W — लोपः ŚrS, Ragh

वन्ध्यता, वन्ध्यत्वम् Hariv, Kāv, Rājat —

सुलोच्य स्युलोच्यः (only L).

deficiency of cream शरमेयः Vās #

deficiency of intellect बुद्धौवेनाशः Hit

deficiency in limb व्यङ्गता, व्यङ्गत्वम्

MBh, VarBṛS, Pañcat, etc deficiency

of power शक्तेयैकत्वम् W deficiency

deficiency of strength शक्तिवैकल्यम् W
(in rhetoric) deficiency of style भरोति

t, भरोति कम् L deficiency or excess

होनाधिकता mt (इ) n Kāvyaḍ,

होनाधिकत्वम् mt (इ) n Kāvyaḍ, Sch

a form substituted for Ka, Kā and

Ku to express depreciation or

deficiency कव Pān 6.3.107.108,

Vop 6.97 state of deficiency

न्यूनोभावः & concealing deficiencies

गुह्यवद्य mbh RV 2.19.5 exhibiting

deficiencies छिद्रदशन MBh 6.384 <

402 to supply deficiencies अपरिहृत्य

अपरिहृत्यमाणं कृ.

deficient adj II हीन SBr, etc —

अपूर्ण — त्रिगुण Kāty Śr, MBh, etc —

न्यून & (आ) Br, Śr ŚrS, MBh, Suśr, etc

ऊन.

II कृधु RV, 5.14, VS 23.28, कृधुक्

Naigh 3.2 (p. 1) — खण्ड † (भा) Āp,

ŚāṅkhŚr 16.18.18, Sch (in comp)

† Pāṇ 2.2.38, Pat) — दृश्य † (भा)

RV 1, 4, 7 †, 10 ŚāṅkhGr 3.13.5, KenUp

न्युनेन्द्रि न्युनेन्द्रिय W — विमुक्त RAW —

स्ववित ŚāṅkhGr. not

not deficient अस्कृद्योयु RV 6.22.3,

67.71 & 7.53.3 deficient by one

व्येक + (आ) VarB&S deficient in

पारिहोण, पारिहोण MIBh, Kāṣ, Bhp —

विफल + ~~अस्ते~~ + (आ, इ) (instr, comp)

Up, Mn, MIBh, etc deficient in deter-

mination अनुत्साह deficient in

form or beauty हानरूप + (आ) R

106/0

deficient in good qualities अवगुण

(speech) deficient in its consonants

हीनव्यञ्जन R deficient in strength

हीनबल Pañcat deficient in water

मन्दोदक Das deficient in wealth

अथेन्यून MBh deficient in wind

deficient in windy humor वातोन् MW

वातोन् MW, neither deficient nor

excessive अन्यूनान्तरित [SBh] अन्यूनान्तरित

to leave deficient ऊनय Nom ऊनयाते

RV. 53.3.

to be deficient II हा pass होयते (ep also

होयते) Ch Up, Mn, MBh, etc — परिहा

pass पारेहोयते Mn, MBh, Kav, etc.

II अपभू RV, AV, TS — उच्छेद् pass

उच्छेद्यते MBh, Mn. — निहा only pass नेहोयते

RV.

deficit n II हानि + $\bar{A}ivG_2$, MBh.

defile n. I दुर्गमार्गः W — संकटम्

MBh, Kāv, etc — संचरः (ifc

त आ) W.

II कन्दरा, कन्दरम् (कन्दरः L) R,

Pāncat, Megh, etc — दुर्गसंचरः,

दुर्गसंचारः L, Sch.

containing difficult defiles (as

a road) संसंकटं mfn Samkar

'a very difficult defile'

परिसंचरः Vāyu P.

defile vb | I समजिक, समजिकरोति

Bhadrah — मजिनय Nom मजिनमति

Ragh, Sak, Kuval — कहुमी क

Mibh., R, Prakh, etc.

| II उपलिप, उपलिम्पति Añvṛt,

Sankhṛt, Golh, msh, etc

प्रक्षु caus प्रक्षुयति msh, Kāv, etc

लिप el 6 (Bhatup 28.139)

लिम्पति, लिम्पते TBH, etc — विदुष

caus विदुषयति RV, BHP — संदुष

caus संदुषयति R, Susr, Rājāt

to defile any one's marriage

bed ललपम् आ-वस् chup 5.

10.9 an action which defiles

मलिनीकरणम् Prāyaśc.

defilement I I (with Buddh)

आरजवः — दुष्टता, दुष्टराज R, Mrichy

Panc — दुष्ट f AV — संकुच

(prob) n MBh.

any vice which causes defilement

संकुच Yajñ bringing

defilement महावह mfu Mn II.

70 causing defilement महावह

mfu Mn II. 70 defilement

contracted by the death of a
relation or by the commission
of prohibited acts, etc)

अशौचम् Mn 11. 183, आशौच Pan

7.3.30 defilement of a virgin

कन्यादूषणम् fitted to cause

defilement मलिनिकरणीयम् मलम्

-Mn 11. 125 having all defilement

10619 ¹⁵

removed ३१११११११ ^ठ mfn W.

the defiler of a maiden

कन्यादूषयितृ m Märkl, कन्यादूषिन

m Yājñ 1.223.

defiling adj ॥ पासन ~~†~~ (ई)

मि३h, R, etc (f अ only in voc

पासने at the end of ^a (Sloka)

मालिनीकर Bear — प्रदूषण मि३h,

Sus2 --- सङ्ग्रह MBH.

I II इष --- इषमल MW, ~~इष~~ ^इ इषमल

W --- वासुत --- त्रिद्वय BHP

त्रिद्वय इ (आ) R --- सङ्ग्रह Mn

9.
H. 13 --- सङ्ग्रहकर इ (इ) Hariv.

not defiling (by contract or

by being eaten) मेदय इ (आ)

Br, Mn, MBH, etc equally

defiling समस्यर्श MW.

defiled adj । I दूषित Mn, मलिन,

Kāv, etc — मलिनित Balar, Rājat

— कलुषित W — उच्छिष्टित Parāś.

। II अभिमृत् Kāv, Aśv Gṛh — दिग्ध

— दूषणित W — दोषित Kāv,

Pur — पांसुकं पृ० — प्रतिदूषित

Mn — ५. 65 — लिप्त AV, etc

विदूषित R — एवंस्पृष्ट W — संद्रुष्ट

— स्पृष्ट.

anything that may be defiled

by the touch of any unclean

thing संस्पर्शः MBh defiled by

संस्पृष्ट (if) Sarvad defiled

by sexual intercourse

स्पृष्टमैश्वर्यम् Mn 8.205 defiled

by the presence of ~~the~~ improper

persons अयसिः तयोऽपि Mn 3.

183 defiled with दुष्ट defiled

with evil thoughts. मोक्षदुष्ट Mn

5.108 having the limbs defiled

with dirt. मलदिग्धाः Mbh.

to be defiled । I प्रदुष्टः, प्रदुष्यति

Mn, Yājñ — दुष्टं च ५ दुष्यति.

I II विदुषः, विदुष्याति Vishn.

to be defiled adj I II लेख

Maitr Up.

liable to be defiled दुष्य

MBh, Kām.

3/11/24

define ७६ 1I अधिक, अधिकुरुते Bear 12.36

— उपक्षिप् , उपक्षिपाते Sāh, Sarvad

— निरूप , निरूपयति Pañc, Pur, Sāmk —

निर्दिश , निर्दिशति Bz, Mn, MBh, etc —

परिभाष A , परिभाषते, Ṣrīhyās, Haris

kāś ~~to define~~ (in Comm.) उक्त् ८ 10

(Ohatup 32.5.33.23) उक्षयानि, उक्षयते.

2 I परिच्छेद kāś, Pañc, Pur —

विशेष caus विशेषयति Pat, kās.

defining 1 II निर्धारणम् Var, Samk,

Pān, sch, Vop, निर्धारः Vop, L —

निर्धारणम् sah.

1 II आभण्डनम् L.

definition उक्तणम् Mh, Sarvad, Suir.

1 II

प्रत्ययः L — द्रव्यउक्तणम् var. — भाषा

Bhag. — निरूपिति ४ samk — उक्तण —

कर्मन् n Āpast — स्थापनम् Sāh.

any general definition परिभाषा

Pān. the being a definition

(वक्ष्यणत्वम् Sāh definition (as

characteristics collectively) (वक्ष्यन्

n Sarvad* प्रधान definition (as

the marks collectively (वक्ष्यन् n

Sarvad प्रधान a definition

comprising many individuals

सामान्यलक्षणम् W not admitting

of exact definition विलक्षणम् (आ)

n Bhp, kāvyāḍ, Sch a special

definition व्यवधारणम् Nyāyam,

Sch, Taim, Sch (prob) containing

good general definitions

सुपरिभाष mf (आ) n Cat giving

correct definitions उद्देश्यवत्

mfn Car.

definition २ I नियमनम् Rājāt,

kpr, sāh - नियमः Grās, Prāt,

MBh, Rājāt.

२ II नियन्त्रणम् sāh.

definition of (the categories of)

speech भाषापरिच्छेदः IW, 60 n. 1

distinct definition असिद्धा म्,

MBh, etc surpassing all definition

परिच्छेदातीतं म् Mālatī

that which defines an action

more closely क्रियाविशेषणम् Pān.

2.3.33, Kāś (in gram) a word

which defines the meaning of

another word विशेषः २. that

defines निर्देष्टु म्फु L who defines

निर्देष्टु म्फु L.

defining adj 1I निरूपण (यु) निरूपक

TPrat, sch — निर्देशक TPrat.

defining word विशेषकचनम् Pan

8.1.74.

defining adj 2I sarvad

निर्देशक म्फु (इका), RHP, Sarvad.

definitive adj 1 II पर्यवसेत Sāh.

1 II ओष्ठक t(ḍ) MBh, R, Yājñ.

definitiveness 1 II प्रक. प. W.

definitiveness as to अभिनेयतः

(comp) Apart not definitely

अनङ्ग (with particle उ), अनङ्गो ṣBr.

defined adj 1 II निरुक्त Br, Up, MBh,

etc — निरूपित kār, Pur, etc.

defined by rule अनुशासित

defined by testimony साक्षितक

W not precisely defined (fig)

सूत्र ४ (आ) the thing defined

लक्ष्यम् A.

2 I सावधि kathās — विशेषिक Samh.

to be defined ^{adj.} 1 I लक्ष्य kap, Sch —

साक्षितव्य Sāh.

1 II निरूप्य MBh.

not to be defined अव्यपदेश्य

Mānd Up, Rāmāt Up.

2 I परिच्छेद्य Ragh (अपरिच्छेद्य) Pām,

Sch, Kull — नियम्य Sāmk. difficult

difficult to be defined दुरव-

धारण Sarvad being defined

नियम्य Sāmk the being defin-

ed विशय्यत्ता kusum, विशय्यत्वम्

kūtyāsr.

to wish to define निर्दिष्ट Desid of

caus, निर्दिष्टारायेषति samk.

to wish to define more closely

निर्दिष्ट Desid, निर्दिदिक्षति.

deflection n II तिर्यखलनम् .

deflection (in astron) वलनम् (itc f

आ) Sūryas, Var B.S वलना degree of

deflection वलनांश MW .

to deflower (a girl) ।I नश् caus

नाशयति ep also नाशयते Daś, Kull.

a deflowered girl प्रमादिका L

a girl recently deflowered संकारी

L a girl who has been deflowered

दूषिता W a girl who has been

recently deflowered सस्वेदा L.

c defluxion n II आमपीनसः सुसृष्ट.

causing defluxion अभिष्यन्दिन्,

अभिष्यन्दिन् mtn सुसृष्ट.

deform vb । II उपरुह, उपरुहते

विकृष्ट caus विकृष्टिमाति Bhp.

deformity । II विरुपता MBh, R

वैरुप्यम् MBh, Hariv, Yajñ, etc

अपरुपम् AV 12.4.9.

। II आरुप्यम् Mahāvry — विक्रिया R

विरुपम् W — व्याकारः W

हलम् R, वैराय्य — हल्यम् R.

deformity of the limbs

गानवेकमता MBh 3. 2803 a

particular deformity of the

year वक्षोऽन्तः, वक्षूराः Susr

suffering from a particular

deformity विकृतम् Buddh

state of deformity विकृतम्

MBh.

formed adj | I विकृत † (आ)

chup, mār, etc — (esp) विकृत

Mn, mār, etc.

| II अपरूप L — अनरूप † (आ)

Kaus 130 — उपस्कृत Pān, mār,

Mn — कुतनु म L — कुवेर L —

कुरूप Pāncat, Kathās — दुःसंस्थित

R 2. 8. 40 — निराकृति Mark P —

परिशिष्टा MBH — योग्य L —

विकृतमूर्ति MW — विकृतपक्ष f (इका)

Vet — विकृत f (इ) MBH.

not deformed अविकृत Gant-

having a deformed aspect

विकृतमूर्ति Mn 11.52 having

deformed eyes विकृतपक्ष f (इ)

ParEg, R, Kum having a

deformed hand कृपाति L having

a deformed shape विकृताकृति

Mn 11.52 of deformed shape

विकृतरूप MBh, R.

2 I असि f (आ) AV, Mn, MBh,

etc — विकृतासि W — विकृतासि

f (इ) MBh, Var Br. S.

2 II विकम्पित Pan 6.4.24, Vārtt 1,

10645 ✓

Pat. — मार्क P. MBH, Mark P.

to become deformed 2 II

मार्क P. cl 1 मार्क P. MBH, R,

etc.

मार्क P.

to defraud of ।I वञ्च caus

वञ्चयति, वञ्चयते (instr or abl in this

sense more properly Ā but

sometimes also P) MBh, Kāv, etc.

defrauding ।I मोषणम् kull on mn

8. 400.

।II संशपनम् Prāyaśc.

defrauding the revenue शुल्कमोषणम्

Kull on Mn 8.400 — शुल्कखण्डनम् MVV

defraudation \approx ॥^५वैर्यम् (itc with शुल्क)

Pañcat $4.5 \cdot \frac{0}{1} \cdot$

deprayed adj । II संज्ञे Kathās.

defunct adj । II विप्लव Mricch 1.30.

defy ob II अवशृणु, अवशर्धयति Mn

8-282 — प्रतिधृष् (only pf प्रतिदधर्ष

and Ved inf प्रतिधृषे) RV, Kāth --

शृणु ८ । (Shatap 18.21, 33.61) शर्धति,

शर्धते (with gen).

defiance n II अभिग्रहः L (in dram)

उत्थापनम् Sāh — शृध्या RV — समाह्वी,

समाह्वः W.

mutual defiance क्रन्दनम् L—

प्रवादः Bhatt mutual defiance

of combatants योधसंरावः L two

contending armies shouting

defiance [heaven and earth]

क्रन्दसी न दु [Sāy] RV 2.12.8,

6.25.4, 10.121.6.

defying adj I II परिभाविन् ifc Kālid,

Ratnāu — सह f (आ) MBh, kāu, etc.

defiant adj II शर्ध RV — शर्धत् ,

शर्धमान RV, VS.

a defiant host शर्धः RV mare

defiant शर्धस्तर.

^{to be}
~~to be~~ defiant II फुत्-कृ, फुत्करोति,

फुत्कुरुते Ratnāu 4.12.

defied II स्पर्धित mt R .

defied (as efforts) विलम्बित मत्त

Ragh 5.48.

not to be defied अनवधार्य मत्त

AV 8.2.10.

degeneracy । II मूढता susr.

degeneracy of Caste वर्णवैकृतम् Cat

degeneracy (of which according to

Buddhists, there are five marks

viz. āyus- Kashāya, drishti- \dot{k} ,

kles- \dot{k} , sattva- \dot{k} , Kalpa- \dot{k})

कषायः, कषायम्.

degeneration n । II च्युति †

10000 2

Bharti 3.32 — वैकृत्यम् Hariv.

degenerated adi | II ^{अवक्षप} १ (आ) Kausi 130.

degrading । I न्मकुरणम् W.

degradation । I अधोगति f, अधोगमः

अधोगमनम् — पातित्यम् Pur, Kull.

। II अपध्वंसः — निष्क्रमः L — नीकारः

Heer — परिभवनम् Malav

परिभूतता Vajracch — विडम्बः VarBis

— विडम्बनम्, विडम्बना BHP.

temporary degradation of a

monk भिक्षु Buddh.

degrading adj 1 I क्षोद्यमानादि

Pañcat — विडम्बित Var Br. S.

any degrading act — क्षोद्यन

n L degrading (as punishment)

सोनिमार Māicch a degrading

crime पतनीयम् मािह, Yājñ

degrading occupation or

profession असदृष्टि f a degrading

sin पतनीयम् MBh, Yajñ doing

degrading offices (as for a

Brahman to receive wealth

improperly acquired, to trade

to serve as a Shudra and to

utter an untruth) अपात्रकरणम्

-Mn 11.125, अपात्रकीकरणम् Mn 11.

69 a man of degrading occupation

विवर्णः W.

degraded = adj. I I पतितं chUp,

Mn, MBh, etc.

I II अयवर्णः — अयवर्णः ŚBr 14,

Kāty Śr, Mn, etc — निर्वर्णः W

पराश्रुतः MBh, Kāv, etc — परिश्रुतः

MBh, Kāv, etc.

a degraded king राजापराधः Nal

a man of a degraded profession

करः L.

2 I हीनजाति Mn 3.15.

a degraded Brahman कुशभ्रम,

कुशभ्रम m Pān 5.4.105,

कुशभ्रम : Pat a man of any

degraded ~~type~~ tribe निष्कादः

Mn 10.8 of degraded caste

सिद्धि. Vas 21.10 a particular

degraded tribe the offspring.

of an out-caste vaisya. Mn.

Mn 10.23 a very degradable

family. सद्गुणोक्त R not to

be degraded अपरिहरणीय,

अपरिहार्य Gant, etc.

10062 7

to ~~be~~ ^{to be} degraded 1 II अपहवंस,

अपहवंसति [NBD] Mariv 120.

Brund

degree 1 I માગી - RV, etc — ગ્રામ f.

Yogas.

II અવસ્થા — ત્રિંશોશઃ, ત્રિંશોશઃ

Var ~~17.4~~, Laghu 4 — વાર્ત્ત (વર્તઃ)

L) Var ~~17.4~~ — પ્રત્યક્ષઃ (પ્રત્યક્ષઃ)

f આ) Vedântas — શ્રીમદ્ધા યોગસ

(in astron) a degree તથા: Gol —

વર્તમાન n ઇંદ્રિય સ્થાનમ્ (સ્થાનઃ)

Siddh) Maitr Up, Mn, MBh, etc.

contiguity in degree ३५ ~~३५~~

ind (when prefixed to nouns)

a degree of latitude अक्षिः

a degree of the ecliptic क्षेपः

Sūryas a degree of time

क्षेपः, क्षेपः Sūryas

a degree or 360th part of the

19665 3

circumference of a great circle

सूर्यः. Sūryas for every degree

सिद्धांतः (ibc) Siddhāntas

highest degree सूर्या R, Rajat

in some degree सूर्या R, Rajat

in what degree? सूर्या R

on the same degree with

सूर्या R (with instr.) S R

(with Saivas) a particular

degree मुक्ति on the 60th

part of a degree सिद्ध, सिद्धि

Tyot to a certain degree.

Tantr Kathās to possess in

the same degree उल 10

लोचयति, उलयति Megh, Saring,

Bharts 3 & Ragh 13.75.

by degrees | I क्रमेण, क्रमात्

instr abl R, Pāncat, Ragh,

etc — क्रमशः Mn, R, Susr,

Kaps, etc — पारम्पर्येण

अनुपूर्वेण Jatakam.

+ II पादतः Kam — यथायथम्

AV, TS, etc — शान्तः AV, etc

— शान्तः (the before a

pr P) — सोलस्तमा.

not by degrees. अक्रम Naisho

अक्रमतः Kap the extent of 24

degrees. तिनिराज्या Gol —

तिनिराज्या Gol grasping by bits

i.e. by degrees. तिनिराज्या

Nir 1.20 having no degrees

(of lalit- or long) तिनिरा mfu

10669
2-

in how many ~~times~~ soever

(degrees advanced) . मातापति

mfn Mn 1. 20.

3/14/19

'to ~~deign~~ deign to' । I प्रसद,

प्रसीदति (cp also प्रसीदते) (with

inf).

'deign to listen' श्रोतुम्

अहसि.

deity = I देवः RV, etc - दैवतम् Śr,

Uṣ, Up, Mn, MBh, etc - सुरः MaitrUp, MBh,

etc - अमरः MBh, etc.

III अग्निमुखः L - आदितेयः L - इज्यः Bhp -

अनुभु अभि L - कापिशायनम् L - कारणम् W

- कतुभुज् = L - खगः L - जीर्वाणि or

जीर्वाणि Bhp 3.8f, Kathās 116f - चिरायुस्

= L - जागतः RV 7.92.4, Svay - ठकुरः

Rajat 7f, Dhūrtas 1. $\frac{19}{20}$ - दिवौकस m MBh

Mn, MBh, Kalid, etc. - देवकः (at the end of

an adjective comp) MBh 2.1396, etc -

॥ देवक mf(ई) n (ifc) (= देव) - देवम् Bhp

3.1.35, etc - द्युनिवासः w (also द्युनिवासिन्

Siddhāntas) - द्यौषद् m L - नाकसद् m

Hariv, Bhatt, नाकौकस m R - बहिर्मुखः L

- भवः w - मुचिरः L - यशोरुभुज m Kum -

योगेश्वरः W - लेखः Siś - वायुनः L -

विश्वधारिन् ॥ W - विश्व^{वि}धारिन् ॥ W -

वृन्दारः Kum - व्योमसद् ॥ W - सुधाभुज् ॥

L, सुधान्धस् ॥ Pāṇḍuam - सुपर्वन् ॥

kāsikāh, Kāv, L - हव्ययानि ॥ L.

addressed to a female deity

सीदेवत ॥ (आ) ॥ Cat addressed

to some deity ॥ देव्य ॥ (आ) ॥ Yājñ,

Mn, MBh, etc appertaining to a deity

deity देवित् mfn w — देविक mf (S)n

w a beautiful deity सुरसुन्दरः Bhag

the becoming a deity द्युनिवासीभूयम् —

सुरभूयम् S's belonging to what deity

किंदेवत्य mfn TS, S'Br concerning

the deity अधिदेवम्, अधिदेवतम् [S'Br]

deity after deity देवशस् RX 3.21.5

deity-chief देवताधिपः L deity-

house देवकुलम् ŚāṅkhGṛ, Kāv,

Var, etc the deity invoked in a

sacred text मन्त्रदेवता the deity

of a cāturmāsyā sacrifice

चालुमास्यदेवता ŚBṛ 13 the deity of a

house गृहदेवता Bhām 3.12 (pl)

ĀśvGṛ, Gaut, Mṛicch 1. $\frac{14}{15}$, Kathās 4.74

the deity of a libation सवनदेवता

Sāṅkṣṣṭ the deity of a lunar day

तिथिदेवता Māṇḍ. 1.10, 2.2 the deity

of a substance द्रव्यदेवता Kātyāṣṭh,

Hcat the deity of fire घृतदीधिति

m L the deity of hell नरकदेवतां L

the deity of Agnihotra अग्निहोत्रदेवता

the deity of Agnyādheya ceremony

अग्नाधेयदेवता Pārṇa a deity of the

Vyantara class अन्तरी Campak,

†Paris a deity (often associated

in Veda with Bhava, Śarva, Ugra,

Rudra, Mahā-deva, Iśāna and

others who together with Bhīma are

in later times regarded as

manifestations of Rudra) पशुपति m

AV, etc the deity presiding over

any particular letter वर्णदेवता

VPrāt a deity presiding over the

Prayāja स्वाहाकारः (itc f आ) a deity

presiding over the three divisions of

the day संध्या आश्वि Paris a deity

(so called because sacrifices are

mostly offered to the gods in fire)

अहिमुखः L the deity that

presides over punishment क्षुमा Sch

the deity to whom the victim is

offered पशुदेवता ऽऽऽ derived

from deity देविक mfn (ई)न w

devoted to what deity? किंदेवत्य

mfn TS, ऽऽऽ directed to one deity

एकदेवत mfn kätysē, sāṅkhsē,

एकदेवता mfn TS 3, SB ६ a female.

deity देवी RV, AitB ६, MBh, etc

a female deity to whom sacrifices

are offered for destructive and

magical purposes कृत्वा (Pan 3.3.

100) L for each deity प्रालिदेवतम्

Samk a gift to a deity विसलदानम्

MW the great deity महादेवः AV, etc

a half-deity अर्धदेवता JainUp

having a tutelary deity साधिदेवता

mtn Sak having Agni for a deity

वाहिदेवता mtn MBh - अग्निदेवता mtn

ŚBr having Ahirbudhnya as deity

अहिर्बुध्न्यदेवता f pl, अहिर्बुध्न्यदेवत्यम् L.

having as one's deity. I देवत्य

mt (आ) n itc Yājñ, Mn, MBh, etc

— देवत म् (आ) न ifc — देवत्व

म् (ifc).

having Bhaga for a deity भगदेवत

म् (आ) न R having Brihaspati for

its deity गुरुदेवतम् Gal, गुरुदेवतम् L

having Indra as deity शक्रदेवतम्

Var Br S having Soma as deity

सोमदेवत म् (आ) न S Br, सोमदेवत्व म् (आ) न

— देवत म (आ) न ि ए — देवत्य
म न (ि ए).

having Bhaga for a deity भगदेवत

म (आ) न R having Brihaspati for

its deity गुरुदेवतम् Gal, गुरुदेवतम् L

having Indra as deity शक्रदेवतम्

VarBzS having Soma as deity

सोमदेवत म न ऽभ्र, सोमदेवत्य म न

Asuḡḡ — सोमदेवत्य म॒त्र MBh

having that deity तदेवत म॒त्र

Nir 7.1, Pārḡḡ 3.11.10, तदेवत्य

म॒त्र (आ) न VarBḡS, ic.3 having the

sun as a deity सूर्यदेवत्य म॒त्र

MaitrS, Kath having the water

as deity आपोदेवत म॒त्र Āsuḡḡ,

आपोदेवत्य म॒त्र SāṅkhŚḡ

having the waters as deity अमृतदेवम्,

अमृतदेवम् VarB&S having the Yajamaṇa

to a deity यजमानदेवता mtnTB&

having thee as deity त्वदेवता mtn

SB 8.4 having this as deity एतदेवता

mtn SB 8 having Tvashtri as deity

त्वष्टदेवता mtn ParG 3.15.5 having

Varuna as deity वरुणदेवम् VarB&S

वरुणदेवता mtu NaiteS, वरुणदेवम्,

वरुणदेवताम्, VarBES having Vishnu for

a deity निष्पुदेवता mtu ShaduBz,

निष्पुदेवता, निष्पुदेवता mtu L having

water as its deity जलदेवताम् Gal

having what deity? किंदेवता mtu SBz

14 having Yama for deity यमदेवता

mtu NaiteS - यमदेवता mtu SBz

With the image of deity १. देवतादि

BhP 3.17.3 an inferior or minor

deity ३.१७.३ an inferior deity

(as Yaksha, Gandharva, Apsaras, etc)

३.१७.३ BhP an inferior deity of the

Buddhists ३.१७.३ invoking

cattle as a deity (said of a formula

or ceremony) ३.१७.३ mt (आ) n

Asuṅḡ a ladleful for two deities

विदेवरा: (scil ग्रह) Be 'mother of a

family', family deity अष्टादश Brahma P

not belonging to the deity अष्टादश

mf(आ)न not intended for any

deity अष्टादश mf(आ)न SB not

referring to any deity अष्टादश mf

RV offered to one deity एकदेवता mf

Kātyāṣṛ, Sāṅkhyaṣṛ, एकदेवस्य mfn TS 3,

ŚBr an offering to a deity निमलेदानम्

MW on the part of a deity देवतात्

Sāṅkhyaṣṛ 1.16.15 on the subject of

the deity आधिदेवम्, आधिदेवतम्, one

who is not a deity अधिदेवता निः

one who deity is the dawn

एकदेवस्य mfn one whose (special)

Śr and ḡḡ relating to the same

deity समानदेवत म्त्न Lāty,

समानदेवत म्त् (आ)न Śr sacred

to a deity देवत म्त्न (ifc) sacred

to some deity देवत म्त् (आ)न

Yājñ, Mn, Mbh, etc a secondary

deity (as a Yaksha, Gandharva,

Apsaras, etc) उपदेव: BHP state of a

deity सुरभूयम् is the state of the

great deity महादेवत्वम् Up a

tutelary deity मङ्गलदेवता the

tutelar deity of a fort कोणतः

Vāstue 11.23 & 53 the tutelary

deity of science विद्यादिदेवता

Pañcar the tutelary deity (their

number is given as 49, Prayog)

पञ्चाङ्गः Pañcat 3, AgP, Pañcad

a Vidyā-dhara (a kind of sub-
ordinate deity) कामरूपिन् m L

a water deity उपजीकः (उपजी?) AV

2.3.4, 6.100.2 the wife of a deity

देवस्त्री MW (united or indentified)

with supreme deity सावित्री mf n

W.

deities 1 II निष्ठागताः m pl Lalit.

(a hymn) addressed to many

deities बहुदेवत (बहुदेवलम्) Nir, ŚrS

belonging to many deities

बहुदेवत mfn TS, ŚrS belonging to

two deities द्विदेवत mfn ŚrS,

द्विदेवत mfn 132 certain deities to

whom domestic oblations are

offered गृहनिवेदनाः f pl Āśv Gṛ, Paris

a class of deities आद्याः m pl VP

3.1.27, Hariv — अयमेवः m pl —

नैकतरैः MW — आनिकुमावाः m pl Jain

— चिन्त्यशान्ताः m pl MBh/3.1373 —

(with Jainas) सर्वाश्विधयः m pl L.

a class of deities forming a section of

the kalpabhavas ईशानजाः m pl L

a class of deities in the sixth

Manvatara प्रभूतः Hariv (v.l. प्रभूत)

a class of deities of the eleventh

Manvantara कामगमाः m pl VP

a class of deities (with Jains)

दिक्कुमाराः m pl L classes of inferior

deities (especially certain troops of

demi-gods considered as Siva's

attendants and under the special

superintendence of God Gaṇēśa) गणः

Mn, Yājñ, Lalit, etc containing all

deities देवतामय म० (ई) न KathUp4.7

the cohabitation of deities

देवतामियुनम् MW containing all

deities सर्वदेवतामय म० (ई) न BhP

having five deities पञ्चदेवत म० न

Yogas Up having Indra and Agni

as deities इन्द्राग्निदेव mfn Var Brs

having the Nakshatras as deities

नक्षत्रदेवत mfn ĀśvGr having the

Pitris for deities पितृदेवत m (आ) n

ĀśvGr, पितृदेवत mfn TS, Br, Kauś

having the Rakshasas for deities

रक्षोदेवत mfn Maitr, Kauś,

२१-॥ देवत mtn Vās having us as

deities अरुणदेवत mtn Pmr the

ladles used for libations to two

deities विदेवतपात्राणि n pl Āp. Āpṣe

an offering for many deities

गृहदेवता Āpy one of the female

domestic deities of the Jainas

आत्मिका L a particular class of

deities द्यानगाचरा: m pl Lalit —

विचदेवा: m pl RV, VS, Hariv, VarB&S

a particular gift to Brāhmanis

(at the offering of which five deities

are thought to be present) पञ्चदेवयाम्

Hcat relating to all the deities

सर्वदेवत mfn MW relating to many

deities बहुदेवत mfn Nir, बहुदेवत्य

mfn Cat relating to two deities

द्विदेवत mfn Śśś, द्विदेवस्य mfn Bḥ

sacred to four deities (deva)

चातुर्देव mfn. Hariv 6509 together

with the deities सहदेवत mfn AV

— सहदेवत mfn Śāṅkh ५३.

deject vb ।। विधुरय Nom विधुरयति Hcar,

Git, Subh.

dejection n ।। विषण्णता, विषण्णत्वम् L,

विषण्णभावः Daś, विषादः (itc † भा) MaitrUp,

MBh, Kāu, etc — वैमनस्यम् AV, MBh, etc.

। II उत्सर्गः R, Mn, Megh, Sussr, etc — कान्तव्यम्

MBh, R, Ragh — मर्दि † only L — विषादित्वम्

(Sussr).

dejection of mind कश्मलः, कश्मलम् (etc &)

भा) MBh, BhP — काश्मल्यम् Meas.

dejected adj II विषण्ण Kāv, Kathās, BhP,

विषादवत्
विशोदकम् Kathās — विमनस् Yājñ, MBh, etc

— विधुरित Śiṣ.

II दीनचित्त, दीनचेतन Kāv, दीनरूप MBh 1.1817,

दीनम्, दीनमनस्, दीनमानस् MBh, दीनधी MBh

— प्रविषण्ण R — म्लान Das — वितान

Ragh. G. 86 — विधुरम् Kāv, Kathās, Rājat —

विधुरीकृत Rājat — विन्त MW — विन्तानन

MBh — विप्रतिसारिन् Lalit — विमन R

— विप्रमनस् MBh 6.2860 — विषादित MW,

विषादिन् Mn, MBh, etc.

not dejected । I अविमनस् Jātakam.

II अकालर.

being dejected विलम्बीभूत Jātakam

being in a dejected mood विषण्णरूप ‡ (आ)

dejected in countenance विषण्णमुख ‡ (ई)

विषण्णवदन R dejected in mind विषण्णचेतस्

R, विषण्णमनस् BHP — कश्मलचेतस्

looking dejected विषण्णमुख ‡ (ई)

विषण्णवदन R one whose spirit is

dejected विस्त्रस्तचेतस् MBH.

to be dejected II विषद्, विषीदति MBH,

to be dejected ।I विषद्, विषीदति 1A34,

Kāu, etc.

III म्लै ८ । म्लायति (ep also म्लायते,

म्लान्ति) 5B3, etc — विपृष्ठीभू, विपृष्ठीभवति

L — समास्, समास्ते R.

IV प्रम्लै, प्रम्लायति A — शट् ८ ।

शटति — पृष्ठीभू L.

to become dejected ।II सद् ८ । 6 सीदति

(ep also सीदते Ved सदति, सीदति, सीदते)

मृ, MBh, etc.

very dejected सुविषण्ण R.

dejectedness ण I I दौर्मनस्यम् Var, Pañc, etc

— म्लानत्वम् R, म्लानता Dhātus.

I II विमानिमन् म १ हृदि — संसदनम् Var.

dejectedly I I अवन्धुरम् Sū — सविक्लवम्

Mālav.

10707

to be dejected । II दो pass दीयते Bhojate.

Rājat.

delay । I विलम्ब, विलम्बते (rarely)

P) Gant, MBh, etc — चिरय-

Nom चिरमति Mricch (once A)

Mālav, etc, चिराम Nom P A,

MBh, etc.

। II अतिवृत्त — उत्कृष्ट, उत्कृष्टति

sometimes उत्कृष्टति Nyayam.

उदीश, उदीक्षते — चिरं क

7
10707

जमो^क RV 1. 33. 15, 7. 22. 6

द्राघ_{caus} द्राघयति R — लम्ब_{cl}

1 (Dhatup 10. 15) लम्बते (म c

also लम्बति) म^वह — वस_{caus}

वासयति Kām — वि_{लम्ब} _{caus}

वि_{लम्बयति} Kathās — ह cl 1.

हरते (less correctly हरति)

(Dhatup 22. 2) Ait Be, Āiv Śe,

Kathas.

delay n | I विलम्बः Kāv, Rājat,

etc — चिरम् (Pāṇ 6.2.6) —

विलम्बितम् MBh, Kāv, etc

~~विलम्बितम्~~ (also विलम्बिता) MBh,

Kāv, etc.

| II कालक्षेपः Megh, Pāṇcat, etc

कालापहारः Rājat 8.127 —

क्षेपः Sarvad — मापनम्, मापना

Kam, Kāv — व्याक्षेपः MW.

~~able to hear an int.~~

able to hear an interval of

delay — कालान्तरक्षेपम् mfn —

Mālav 'delay in going'

समनचिरम् Kāś delay of time

कालान्तरिप्रातः Kād, Prasanna

a momentary delay क्षणिकः

not suffering delay आत्मयिक

mpu (gama विनयादि) Mn

7. 165, Msh, etc to avoid

delay पुराचिरात् ३३२ १

wherefore delay (?) किं चिरं

R 4 f, Markl 16.80' with

delay विरामात् १ विरामेन

6

10/7/13

without delay । I अविलम्बम्

Hariv 16160, V. kr, Śak,

अविलम्बेन — अविलम्बितम्

Śak, Kathas — अविलम्ब्य

Rajat, Kathas — अविलम्ब्य

Kathas.

+ II. अन्वयक्षेपम् Śak —

अपदान्तरम् मभि — अप्रलम्बम्

7
107/4

L -- आमतम्, आमतमा ऽBr

— द्रुतम् mn, msh, etc.

with some delay चिरं loc.

SBz 13. 8. 1. 2.

delaying adj । I निवर्तमानं śak

(v. l.) Gīt.

not delaying. अविलम्ब L —

अविलम्बन L, अविलम्बिता Kathāy.

8
10/11/5

I II उत्कष: Nyāyam — काष्ठयापः,

काष्ठयापनम् Hil — प्रविशितम्

Saring P.

delayed adj विरहित MBh,

Kar, etc.

having the fruit delayed

विरहितम् MW having the

fulfilment delayed

9/10/16

विलम्बितफल MW.

to be delayed. adj. II

3rd 4204 Nyayam.

2nd 4204

delectable adj 1 II 2021 RV, AV.

107/8

delegate ।I अनुयोज्य mt Sāk.

107/9

the city Delhi II दिल्ली, दिह्लो,

दिल्लिका Inscr modern Delhi

दिल्लो (cf दिल्ली) the town Delhi

डिल्लि.

su
4/3

deliberate vb | I परामृश, परामृशति Bham —

विगण, विगणयति MBh, kāu, etc.

| II व्यवेक्ष MBh — प्रमृश, प्रमृशति Mahidh

— प्राविमृश (only indp) MBh, R — प्रसमीक्ष,

प्रसमीक्षते Bhp — मृश cl 6 (Ekātup 28.

| 31) मृशति (rarely मृशते) Bhp — विनिश्चि

(only indp विनिश्चित्य) Mn, MBh, etc —

विविच, विविनक्ति kāu, Kathās, Bhp —

सम्पद् caus सम्पादयति (rarely सम्पादयते)

MBh - सम्प्रमुच, सम्प्रमुच्यति, सम्प्रमुच्यते

Saikh Be.

to deliberate about ।I विमृश,

विमृशति RV, etc.

।II संवितर्क, संवितर्कयति MBh -

सम्प्राप्तु caus सम्प्रधारयति (with or

without बुद्ध्या, मनसा or हृदये)

(acc) Mn, MBh, Kāu, etc.

to deliberate on मन्त्र ८ 10 (Dhātup

33.6) मन्त्रयन्ते (rarely मन्त्रयति) Mn,

MBh, etc to deliberate upon ऊह्

८ 1 ऊहति, ऊहते (Ved ओहते) MBh,

BhP, Nyāyam, Bhatt, etc.

2I सम्मन्त्र्, सम्मन्त्रयति R.

2II मन्त्र् ८ 10 (Dhātup 33.6) मन्त्रयते

(sharēly मन्त्रयति) ṢBḥ, etc — समास,

समास्ते AV, ṢBḥ — सम्परी, सम्परेति

kathUp.

deliberating ।I विगणनम् w.

।II प्रसमीक्षणम् w — मर्शनम् w.

deliberating about सम्प्रेक्षणम् w.

deliberate ^{adj} ।II सविमर्श (अ) kāṇ,

kathās — प्रेक्षावत् Sāṃkhyak, Sch, Nīlak.

III अथर्व Yājñ, MBh - अव्यग्र f (आ)

MaitrUp, MBh, etc - असंमूढ MBh.

deliberate consideration सुचिन्तनम्

W.

deliberately I ~~बुद्ध~~ बुद्ध्या.

III अव्यग्रम् Hariv 9034, R, etc - मनना

RV.

declaring deliberately अभिसन्धिम्

speaking deliberately मितरिभाषिन् —

अभिसन्धि m.

२I मन्त्रता w.

deliberateness, II असंमोहः R, Suse.

deliberation II विमर्शः PañcavBh, MBh,

etc — वितर्कः Kāṣ, Sāh — विचारः (itc + आ)

RPrāt, MBh, etc.

II आवर्तः L — उपमीमांसा § ३६ ॥ ४.२.१२, १५

ऊहः, ऊहा L — ऊहनम् — क्रतुम् RV, vs —

प्रसमीक्षा vx — विचारकता, विचारकत्वम्, vx,

विचारितम् MBh, Mṛicch, Pañcat, ~~विचारितम्~~

विचारितानि २ pl — विमृशः Kathās, Sarvad

— संख्या MBh, Kās — समर्थनम्, समर्थना

MBh, Kathās — सम्प्रधारणम्, सम्प्रधारणा

Bhar, Daśar, Sāh.

acting after due deliberation

विमृशकारिन् mtn deliberation on

what is to be done or not

कार्यकार्यविचारः disposed to deliberation

विचारशील mtn MW excessive

deliberation अत्युहः not needing

deliberation अविचारणीय mtn

Ragh 14.46, etc not requiring any

deliberation अविचार्य mtn Kathās

— अविचारित mtn Mn 8.295, MBh

14.1344.

२I मन्त्रणम् MBh, R, Mark P, मन्त्रणा Pañcar

— मन्त्रितम् MBh, R.

२II आमन्त्रणम् AV 8.10.7, KātyŚr — चर्च L,

Sch, चर्चिका L, चर्चा (with gen or itc)

Naish 5.38, Sinhās, Hit

one who acts with deliberation

प्रेक्षितारिन् mtn kie the time of

deliberation मन्त्रवर्तः Mn 7.149 with

deliberation प्रेक्षापूर्व (itc) or प्रेक्षापूर्वम्

Hariv, Rājā — चिकित्सित RV 4.52.4

one who deliberates विचारकः (itc)

Sarvad.

deliberating adj ^{II} ~~II~~ विचारिन् (itc) MBh,

Mricch.

✓

10730 II-

not deliberating I I आविचारयत्

Mn, R.

I II अविदीधयु R 4.31.7. ~~not deliberating~~

not deliberating long आविक्तम्

Kathās, Pañcat.

deliberative adj I I विचारणीत MvY.

deliberated adj I I विचारित Mn, MBh, etc.

I II संचिन्तित MBh, Kāu, etc.

not deliberated. अविचारित Hit 12-16

deliberated about सम्प्रबोधित Hariv

— सम्प्रधारित MW.

2I सम्मन्वित Kathās — मन्वित MBh, kāu,

etc.

to be deliberated ^{adj} 1I विचार्य MBh,

Kathās, etc — विचार्यम् impers.

to be deliberated about 1I विचारणीय

Mricch, Ragh - चिन्त्य Siddh on Pān

7.2.19 & 3.66, Sāh 1. $\frac{2}{3}$, 17 & 50.

II सम्प्रधार्य R.

to be deliberated upon ऊहनीय, ऊह्य

VarB & S having deliberated विमृश्य

hit having well deliberated

मुविचार्य.

delicacy n । I भोजनविशेषः Mit-

समूहार्थे MBH 13.4567.

delicacies । I खानेवाले W.

cooking delicacies मिष्ठान-रस

mfn Can desire for

delicacies. मिष्ठान MBH

eating delicacies भुज्जन

mfn L having delicacies.

10734 7

रत्नागिरी मन MW providing

delicacies. रत्नागिरी मन MW.

मन

delicate adj II मृदु ऋ३ (उ or वी) VS, etc —

पेलव ३ (आ) Kālid, Kathās, पेशल ३ (आ)

(३ सिध्मादि) Kālid — प्रतनु Kāṇ, Suśe,

(प्रतनुक).

II अस्थूल ३ (आ) ŚBh 14, Pañcat, etc — क्षीण

Śak, Gīt 4.21, Naish 7.81 — तनु ३ (तनुः,

तनुः, तन्वी) ŚBh 3.5.4.21, KātyŚh 8.5,

MBh, etc — निपुण ३ (आ) Jātak —

प्रविशित SBd, etc — मिष्ट MBh, Kaw,

etc — रुचित Pn 4.185, Sch — सद्युष f(आ)

Jātakam — सम्पन्नस्य MW — सुभग f(आ)

car — सौकुमार्य MBh — स्वादु f(वी)

RV, etc.

(phrases on page No- 3.)

is delicate as a flower पुष्पपेला

~~सुषुप्त~~ Kathās as delicate as a

lotus-fibre मृणालिकापेलाव ~~सुषुप्त~~ Kum

delicate-bodied तनुशरीर ~~सुषुप्त~~

delicate-haired तनुकेशा सुषुप्त (ई) सुषुप्त

Laghuj 2.13 delicate in shape and

colour आकारवर्णसुशुद्धता ~~सुषुप्त~~

delicate like पेलाव ~~सुषुप्त~~ (आ) सुषुप्त ifc

a delicate-limbed woman लवङ्गी MBh,

Śukas a delicate woman लव्गी Śak,

Mālav 5, Bhartṛ, etc — मृदङ्गी W

a delicate youth सुकुमारः MBh, R, etc

eating delicate food प्राविर्विक्ताभुज्

~~मन्द~~ Mānd Up, प्राविर्विक्ताहार ~~मन्द~~

Śak exceedingly delicate मृष्टतम् ~~मन्द~~

Suśr having a delicate hand मृदुपाणि

~~सुकुमार~~ w having very delicate limbs

सुकुमाराङ्ग ~~त~~ (ई) ~~त~~ MW having very

delicate nails and skin सुकुमारनखल्य

~~सुकुमार~~ MW in a delicate manner

निपुणम् MBh, Kāu more delicate

सम्पन्नतर ~~त~~ R - सुकुमारतर ~~त~~

Sāmkhyak, Vās most delicate ~~त~~

सम्पन्नतर ~~त~~ R not eating delicate

food अमृष्टभुज् , अमृष्टभोजिन् ~~अमृष्ट~~ R

1.6.8 one whose delicate body is

moist with perspiration सरसाङ्गयापि

सरणि ‡ MW possessing abundantly

the most delicate fragrance

उत्तमगन्धाढ्य ~~अढ्य~~ possessing

abundantly the most delicate scent

उत्तमगन्धाढ्य ~~अढ्य~~ sweet and

delicate स्वादुमृदु mtn (a hand)

that has delicate finger बन्धुर-

कोमलाङ्गुलि ~~का~~ Sak too delicate

to पेलव mt (आ) it.

very delicate 1I सुकुमार ~~mt~~ (ई) ~~mt~~.

MBh, R, etc - सुसूक्ष्म ~~mt~~ (आ) ~~mt~~ MBh,

R, etc - परिपेलव ~~mt~~ (आ) ~~mt~~ Var.

delicacy 1I सुकुमारता Kāvyād, etc,

मुकुमारत्वम् kathās - मौकुमार्यम् (itc f आ)

MBh, Kāv, etc.

delicately । I पेशलम् Kathās.

delicately formed मृद्वङ्ग ~~मा~~ (इ) ~~म~~ Mn,

kathās.

delicious adj । I आस्नाद्य .

II मधु f (उ, ऊ or वी) (gen) RV, TS —

सुरामन् VS ,

delicatus — vb । I ह्रिद् caus ह्रिदयति,

ह्रिदयते । Ā२, MBh, R, etc —

संरुष caus संरुषति संरुषयति R,

Divyâv — परिणव caus परितोषयति

MBh, Kāv, etc — उद्गुस caus

उद्गुसयति । Ā२, MBh.

। II जलितव्य caus । MBh 13.

476 — पुनः P — नि. सि. पु.

22

10715

cl 5 धिनोति Kav — नन्द cl 1

(Dhātup 3.30) नन्दति ep नन्दते

RV, etc — निव caus निवपियति

RV, etc — परिवृध caus परिवधयति,

परिवधयते (with gen). Hariv —

प्रतिनन्द caus प्रतिनन्दयति MBh,

Kām — प्रमद caus प्रमादयति

Bālkr — प्रमुह, प्रमादयति Mn, MBh.

Hariv, Sāh — प्रह्लाद caus

प्रह्लादयति, प्रह्लादयते MBh, R, etc —

प्री ८ १ प्रीणाति, प्रीणीते, ८ ५

प्रीयते (ep and m.c. also प्रीयति,

प्रीयते, प्रीयति) RV, etc — प्री

caus प्रीणयति (प्रापयति Sāh, etc,

प्रापयति Vop) ĀśvGr, Yājñ, MBh,

etc — मद् caus मादयति, मदयति,

मादयते, मयते (Dhatup 33.31,

17.54) RV, etc - मय caus

मोचयति Dhatup 33.66 - मृड-

ल 6 (Dhatup 28.38) मृडति

(मृडति) ल 9 मृड्णाति (31.44) ल

10 मृडयति (मृडयति) मृडयते, मृडयति (!)

(32.117) (with acc) BHP - रण

रण ल 1.4 रणति, रण्या रण्यति RV

रण्व Nom रण्वति TS — रण्व ६।

P Ā MBh, Hariv, Śukas — रण्व

caus रण्वयति MBh, Kāv, etc —

विरुच, विरोचते (gen) R — विरुच

caus विरोचयति R, Śak (v.l.) —

संलृष caus संलृषयति ŚBh, MBh,

etc — समन्निहृष caus समन्निहृषयति

MBh — समुद्धृष caus समुद्धृषयति

6
10749

Kāth — सम्परिहृष caus सम्परिहृष्यति

MBh — सुख ल 10.4 (Ahatup

35.75, 36.14) सुखयति, सुख्यति

हा
MBh. Kāv, etc — हृद caus

हा
हृदययति Mark P.

I III पृष्ठ ल 6 पृष्ठति Ahatup 28.39

— शय, शान्ति caus शययति,

य
शययति Ahatup 32.13 — सह

cl 4 सस्यति Dhātup 26.20 —

स्पृ caus स्मारयति Dhātup — हि

cl 5 हिंस्यति Dhātup 15.82..

to delight greatly, प्ररम caus

प्ररमयति Nir 2.18.

to delight in I 34 cl 1

(Dhātup 2.15) मोदते (ep

also मोदति) (instr or loc)

RV, etc — निर्विश, निर्विशति

(acc) Mariv, Kāv, etc —

ग्रहवेनु (with loc) — रं cl

I A RV, etc.

I II अभिरम्, अभिरमते MBh;

etc — अभिरम् caus अभिरमयति,

अभिरामयति — आरम्, आरमति —

यन् (loc) RV 7. 70. 4 3

चनस्था P & A (acc or loc) RV,

VS 8.7 — चनस्य Nam (acc)

RV 1.3.1 — छद्, छन्द el 10

छदयति, छदयते el 1 छन्दति A

(acc loc) RV 8.50.5, 10.27.8

— जुष् el 6 जुषते (also P)

(acc-or gen) el 3 इष जुजोषति

rarely el 1 जोषति RV, AV, etc.

जुष caus A 3B 3, MBh 14.

1289, Bhag 3.26 — निरुण

(only निरुणयति) (instr) RV

1. 112. 18 — जुष, जुष्यति

(acc or loc) RV — प्रतिजुष,

प्रतिजुषते (acc) RV — प्रजुष,

प्रजुष्यति (instr) Bhatt —

प्रो cl 9 (Dhātup 31.2) प्रीणाति,

प्रीयते, ल ५ (26.35) प्रीयते

(ep and mc also प्रीयति;

प्रीयते, प्रीयति) (gen instr

loc abl) RV, etc — मद् ल ५

मयति (ep also मयते Ved also

। मयति, मयते) RV, etc — मह,

महते, महयते (instr or acc)

Int. ...

RV 3. 52. 6, 6. 15. 2 — रण

caus रणयति, रणयते (loc)

RV, TS, AV — कर्म (not in

Dhatup, only pt कर्म)

Hariv — विनुद caus विनोदयति

(instr) Ragh 5.67 — विरुच

caus विरोचयति (acc) R,

Hariv — सम्मद, सम्मदति,

सम्मदते (instr) RV, VS —

सम्मन्द, सम्मन्दते (instr) RV 8.

12. 16 — समुच, समुच्यति RV

— सम्प्री, सम्प्रीयते (loc abl)

MBh, R, etc — स्वद, स्वाद

el 1. (Dhatup 2. 17) स्वदते

(Ved also स्वादति) (loc) RV,

MBh — ह्य el 1. (Dhatup

15. 7) ह्याति (rarely ह्यते) RV.

to delight in visiting जुष-

el 6 जुषते (also P) el 3 P

irr जुषोषति rarely el 1 जुषति

MBh 3.5.14, Bhatt 14.95.

delight I आह्लादः Paricat —

प्रहमणम् MBh — परिगृह्यते f.

Tattvas, परितोषः (life f आ) —

प्रगृह्यते f RV, VS, SBh, MBh,

Pāṇcat, प्रमेदः also प्रमेदाः (life I

आ) VS, Up, MBh, etc — ह्यादः

R, Var Bṛ S, etc — मोदः RV, etc

— निवृत्ति I MBh, Kāv, etc.

I II अभिनन्दः SBṛ 14. ch Up

अभिनन्दा L — आरमः SBṛ, TUp,

Chag, Bharta — आरमणम् T.S,

SBṛ — गुरु प्रमेदः W — वनस ५

RV, VS B.7 — छन्दः Yājñ 2.195,

MBh, etc — धामन न VS, AV, B.

— नन्दः AV, VS, etc — नन्दकः L

नन्दश्च म L — नन्दा MBh 1.2597

— प्रकाशः VS — प्रतीति f W

प्रमदः MBh, Kathās — प्रमसु न R.

— प्रहृति f Pām 6.4.95, Sch,

प्रहृति f Sindh, प्रहृदः MBh, R,

Suse — प्रामोद्यम् Lalit, Divyār

प्रीतम् W — पसरस न RV — मुद

RV, etc — मयस न RV, VS,

TBz — मयोधनः Ap.Sz — मादः

L — भोगः RV, etc — मनः प्रीति

Kathās — मोदितम् W — रणः

RV, VS, AV — रथः — रमथ = L

रमितम् (~~रमित~~) — रसः (युं

† आ) MBh, Kāv, etc — रामः

BhP — रामस्यम् MW — रुच्य †

† vs, MBh — रुद्रियम् (Sāy)

RV, ŚBh, सुखम् — विहारणम्

Pāṇcar — रामेन न यज्ञे, MBh,

Kāv, etc — सम्मुद † AV, सम्मोदः

L — सातम् L — सुखता, सुखत्वम्

R, Kathās, Sarvad — सूनुतम् RV,

AV — स्मृत्तम, स्मृत्तम L —

स्मृत्तम Naigh 3.6 — स्मृत्तम

Naigh 3.6, स्मृत्तम — स्मृत्तम (only L)

— स्मृत्तम MBh, R — स्मृत्तम

हृष्टि of Malatim.

according to delight

अनुसातम the act of causing

delight स्मृत्तमक्रिया dhāt up.

causing delight । I आह्लादक

mfn Kathās — आह्लादकर

mfn Kād, Ratnāv, आह्लादकारिण

आह्लादक mfn — आह्लादिन

mfn Ratnāv.

। II रोचक mfn Maitr S —

विनोदोपपादिन mfn Kathās —

रोमाञ्चक mfn Kun —

हृषयितुं mfn W.

'causing great delight'

सुप्रीतिकरः Buoldh conferring

delight, आह्लादकर mfn Rād,

Ratnār, आह्लादकारिण, आह्लादकृत्

mfn delight at सम्मदः

(comp) Hariv, Kathās, Sāh.

delight in । I परितापः (ife

with loc or gen) Mn,

MBh, etc — सम्प्रति f loc

comp) MBh, Kāv, etc —

रति f Up, Mn, MBh, etc.

+ II राजः (ife f आ or ई) (loc

or comp) Up, Mn, MBh, etc.

— वत्सलता, वत्सलत्वम् loc or

comp) MBh, Kāv, etc, वत्सलम्

W — सम्भोगः (ife f आ)

(comp) ऽBध, etc — सुखम्

(loc) L — सुमति f (loc)

R — सौमुखम् (comp) Bear,

Jātakam — सौरत्यम् (comp)

II Jātakam — स्मृता (ife

f आ) (dat gen loc or comp)

MBH, R, etc.

delight in an oblation

हव्यमुदितं f RV, Ait Br delight

in anything हव्यमुदितं Jātakam

— हव्यः Harav delight in

good qualities गुणानुदितः

'delight in knowledge'

विद्यानन्दः Cat delight in one's

self स्वानन्दः Cat delight in

25
10768

the chase मृगयाविहार mfn

Bhf, मृगयाविहारिन् mfn śak

delight in worldly existence

भवरसः Sinhās ' delight of

Dakṣhiṇāsā दक्षिणाशारति †

Hemac delight of the eye

लोचनानन्दः Kathās delight of

the eyes चक्षुःप्रीति † चक्षुराग;

Rajat 5.382 'delight of the

gods' देवानन्दः W 'delight of

the Yoga' योगानन्दः Cat

'delight of wise man'

कविजनविनोदः delight (used as

a term of endearment for a

cow) रानि f TS, VS, Pañcar Br

excessive delight समप्रमोदः MBh

22
12770

feeling delight समदन्त mfn

Bālar feeling intense delight.

महासौख्य mfn Sūryapṛ

filled with great delight

सुप्रीतिभूत m (आ) n R

finding delight in सरस्वत

mfn (loc) cat giving delight

सुखद m (आ) n Kāv, VarBṛS

great delight । I सुप्रीति †

— सुरति † MW.

। II सुरतम् MBh.

great delight in सुकानि †

(loc) Sāringī mutual delight

प्रस्परप्रीति † Pañc not connected

with delight निष्प्रीतिक म्भ्य

Lalit 'not finding delight'

आनन्दस्य ind p BHP not taking

delight in निष्प्राप्ति mfn Gant,

MBh object of delight प्रयत्न

n RV taking delight in

विहारः (i.e.) — रोचमान mfn

(loc) Bālar taking delight

in going abroad विदेश गिरत

mfn VarBēS taking much

30
10.11.75

delight in anything भूयोरुचि

mfn L to become a cause of

delight प्रसूय.

to take delight in । II उच

cl 4 उच्यति A RV — ओक्वस

~~II~~ धा, चानस धा (loc or

dat) — वृध A in Ved (instr)

RV, etc.

with delight । I सानन्दम्

Kāv, Sāh.

I II प्रकामः (ibc) प्रकामम्

प्रकामतः MBh, Kāv, etc —

सुललितम् W.

delighting । I आनन्दनम् Hil —

प्रहसनम् MBh — रमणम् (ibc) BhP.

I II अभिनन्दनम् L — अभिरमणम् —

← आमोदनम् L — रञ्जनम् MBh,

Kāv, etc — शयनम् (only L)

— सम्प्रणीनम् Bhp.

the act of delighting I I

हवणम् MBh, R.

I II लोषणम् Bhp 1. 2. 13 (ifc)

— निनायणम् Kāv, Sūtr —

~~प्रिणम्~~ प्रिणम् MBh, Bhp, Ratnāvr.

'delighting hundreds'

शतानन्दः L.

delighting in । II अभिरति

f (loc or in comp) Ragh 9.

7, etc — अभिरमणम् —

अभिरुचि f Bhp, etc —

निरति f Var — विहारणम्

(ifc).

• delighting in clumps of

high grass' सप्तधर्मः Kāv

delighting in drink इरमदः

(Pān 3.2.37) • delighting in

final beauty' निवाण रुचमः

m pl Bhp • delighting in

fragrances' गन्धमादनः L

• delighting in giving प्रदानकाचि

35-
10778

m Buddh 'delighting in
staying in the house' कुटीचरः

MBh 13.6478, Bhp 3.12.43,

कुटीचरः Arun Up, Bālar

delighting in the good qualities
of others गुणरागः Kathās 2.

51 'delighting in the Sandhyā'

संध्यारामः L 'greatly delighting'

सुमदनः L a means of delighting

प्रीणनम् MBh, Bhp.

delighter adj I II मयमित् Ragh.

one who delights प्रीणयित्

one whose mind delights in

various things नानाबुद्धिं रुच्यं MBh.

delighting adj I II प्रमोदिन AV—

आनन्दकर, आनन्द L — संहर्षित (comp)

R — प्रह्वेण † (इ) MBh, Hariv.

I II मोदिन् RV, VS, V Prāt — मन्दमत

† (अन्ती) — मन्दिन् RV — मयोभव

VS — महिष्वन्त RV 7.68.5 — मोदन

RV — मोदन MBh, R, Hariv —

मोदमत — मोदिन् (युँ) MBh —

प्रह्वदिन् MBh — रञ्जन † (इ) (युँ)

दुत् — रणकृत् RV — रम (only युँ)

— रागिन् † (इजी) Malatim —

रामक Pān 7.3.34 — संहर्षण † (इ)

(with gen) MBh — सुनन्द W —

हर्षक R — हर्षिन् MBh — हर्षुक् L

all-delighting विश्वमदा L

always delighting सदावृध †

(आ) RV delighting everyone

सर्वमनोरम † (आ) MBh.

2 delighting in । I रसिक f (आ)

(loc or comp) Kāv, Kathās,

Rājat, Sāh — रत Sāh, etc.

। II अभिरुचित (loc or in

comp) — उचित — यू —

नन्दन (comp) मझ — नन्दन

४

मझ, Kāv — निरत मझ, Var,

मझ, Kāv, etc — प्रतिरत R

-- राड्डिन (५८) Śatṛ -- रतिमत

(loc) Kathās -- रण्ट (loc)

RV -- गालस f (आ) Māh,

Kāv, etc, (गालसक f (इका)

Vikṛ -- रणित (loc) RV --

विहारक f (इका) Pañcar --

विहारवत (५८) Mn 10.9 --

विहारिन Yājñ, Māh, etc --

स्पृहावत् (loc) Ragh, Mark P.

delighting in dainty food

स्वाङ्गुसम्पद AV delighting in

deer मृगद्यु Bhatt delighting

in destruction अन्तरत्

delighting in devotion प्रेमप्रो

RV — सुमतीवृध VS delighting

in doing mischief हिंसारत्

42/10785

Mn 4.170, हिंसाकचि R.

delighting in hymns of praise

स्तोमवर्धन RV delighting in

invocations. गिर्विणस्तु RV 10.111.

1 (Indra), गिर्विण् ऽ ३

delighting in one's self स्वाराम

BHP delighting in praise (Some)

गिरावृध् RV 9.26.6 delighting

in religious observances व्रतकृचि

Bhartr delighting in sacrifice

यज्ञाग्री RV — आहुतीवृध RV 9.

67.29 delighting in sexual

intercourse - सुरतरङ्गिनि Subh

'delighting in sin' पापनिरति

W delighting in Soma सोमजुष

AV — सुतेरज RV delighting in

the gods देवरात Pañc delighting

in Vedic discussion वेदवादरात

Bhag delighting in virtue

धर्मकाचि Āpast — धर्मरात Kāv;

धर्मराति Ragh delighting in

wise men कविच्छेद RV 3.12.

15 delighting Indra. इन्द्रमादना

RV 7.92.4 delighting many

उरुमन्थ RV delighting much

तातृपि RV 3. 40. 2 ' delighting

the gods' विजोषसः (Sāy) RV

8. 22. 10 delighting the mind

of मनरञ्जन † (इ) (comp)

Subh delighting with wealth

नरुणव Nār up a man

delighting in the contemplation

of the Supreme Spirit

अध्यात्मरति m not delighting

in नीरत L, विरत.

delightful adi । I आनन्दन

Kathas — रमणीय ‡ (आ) Up,

MBh, etc — आनिराम ‡ (आ) —

मोदनीय Kath Up — रम्य ‡ (आ)

उंभ, etc — मनोभिराम Kāv,

I II आलक्षित धृत — अभिरमणीम

— उचित — जोष्य RV 1. 173. 8,

Bhp — नमिद Naish — परिहरिन्

MBh — भोगवत् MBh, Hariv, Bhp

— मधु † (उ, ऊ व नी) RV, TS

— मधुर † (आ) Aśv Gṛh, R,

Suśr, etc — मधुत † (आ) RV,

AV, Kauś — रंभु RV 2. 41. 5 —

संरञ्जनीय Sarvad — रणव ५

(आ) RV — रमण ५ (इ) Bhp —

रसमय ५ (इ) Mārkṣ — विनोदवत्

Kathās — शीकर Das, स्फीत L,

शीकर Marav, Jātakam —

संरञ्जनीय Divyāṅ — सुखमय ५

(इ) m c also आ) Kāv, Bhp —

सुरवावह R — सुरवासवाद Mit —

सुचारु MBH, Kāv, etc — सुनार

† (इ) Martas — हवण MBH,

Hariv, etc — हवणीय Lalit

— हार † (इ) BHP — हयतेह्य

Pracand.

delightful in the evening

प्रदोषरमणीय MW more delightful

रसवत्तर Vikr.

most delightful I I

परमाह्लादन Das. R.

I II मान्दिय RV.

very delightful I I बहुरम्य

MW — स्वाभिराम R.

I II सुरामन VS.

delightfulness I II हृद्यता,

हृद्यत्वम् Susr, Kām, Jālakam.

delightfully | II रंसु.

delighted adj | I आह्लादित —

ग्रहण MBh, R, Bhp, Var, Kathās,

Pāṇcat, etc — आनन्दित (आ)

Hariv, etc — प्रमुदित VS, MBh,

R, etc — परितोषित Hariv, R,

Kathās — संहृष्ट MBh, Rāv,

etc — परितुष्ट Mn, MBh, etc —

प्रमोदित MW, प्रमोदिन W — हर्षित

R, Hariv — मुदित MBh, Kāv, etc

— सोहास — सम्प्रीत MBh.

। II अनुमोदित — अनुरञ्जित

अभिनन्दित — जितको लुक् —

परितोषवत् Kathās — परिप्रीत

MBh — परिसंहृष्ट R —

परिहर्षित MBh — प्रचेतंस L —

प्रमोदिन W — प्रसादवत —

प्रहर्षवत MBh, R — प्रह्लादित MBh,

R — प्री (पुं०) — प्रीणित MBh,

Pāṇcat, Bhatt — प्रीत —

प्रोक्तसित Kathās — मत्त AV, etc

— मोक्षन RV — मुदान्वित R,

मुदमुक्त, ~~मुदमुक्त~~ मुदमुक्त MBh —

मुदवत MBh — मोदित W —

रञ्जित MBh, Kāv, etc — रमित

पुल्ल — विनोदित R, Māyiv —

विनोदित MBh, Kāv, etc — विभुत

L — संहृष्टरोमन, संहृष्टरोमाङ्गः

MBh — सम्प्रहर्षित R —

सम्प्रीतिमत MBh — ससम्पद W

सुरित Kāv, Kathās, etc —

हर्ष W — हर्षुत MBh, Rājāt —

हृदि MIBh, R, etc.

always delighted नित्यप्रमुदित

MIBh being delighted

मन्दसान RV delighted at

heart प्रहृष्टचित्तं A

प्रहृष्टमनसं MIBh, प्रहृष्टात्मनः

MIBh, R — प्रीतचित्तं A

delighted (by amorous sport)

36
10799

परिमित Chandom delighted in

समुचित R, Megh, Inscr

delighted in heart प्रमुदित हृदय

Get delighted in mind

संक्षुब्धमनसः Pāncat

सम्प्रीतमानसः मञ्जि.

delighted with । I ~~सम्प्रीत~~

सानन्दः † (आ) (comp) Kāv,

Kathās — प्रीत RV, etc —

^{Kathās.}
~~परितोषिन~~ (comp) MBh, ~~Kathās~~

I II समुदित (instr) Mariv.

delighted with ghee (Agni)

धृतवृद्धे AV 13. 1. 28 delighted

with sacrifice यशवृद्धे RV.

greatly delighted I T

संसहृष्ट R — प्रहृष्टि- MBh,

R.

I II सुसम्प्रहृष्ट R (B) सुसम्प्रीत

Bhatt.

having a delighted mind

रतमानस Cat much delighted

सोत्साहम् Kāv, Vet one who is

delighted by praise उक्तवर्धन

RV 8.14.11 perfectly delighted

-59-
17872

संसुखित Lalit very delighted

भृशसंहृष्ट MBh — सुप्रित ‡ (आ)

RV, etc well delighted with

संतुष्ट (instr or comp) MBh,

Kāv, etc.

to be delighted

to be delighted adj. 1. ^{II} ~~‡~~ महरय-

Ch Up.

being delighted । I परिणाम ।

Kathās.

having delighted ^{I II} निर्गम W.

to be delighted । I प्रमुद, प्रमोदते

AV, etc — आनन्द, आनन्दति

गुप्त, Bhatt — अभिरम्, अभिरमते

MBh, etc.

I II आग्री A TS, Lāty —

मन्द_ल 1 (Dhātup 2.12) मन्दते

(Ved also मन्दति) RV, AV, VS

जुष_, जुमतन्वम् or जुमवस_ RV 3.1.

1, 10.8.3 — वि_लस_, वि_लसति

Kāv, Kathās — संरम्_, संरमते

Bhatt.

to be delighted by रञ्ज_ or

रञ्ज_ ल 1.4 (Dhātup 23.30,

26.58) रजति, रजते (only

गृह, रजति R 7. 99. 11) or

रजति, रजते (instr) MBh,

Kāv, etc to be delighted

with परिम, परिमति (Par

1.3.83) (abl) Bhatt

संलुभ, संलुभति MBh, Kāv,

etc to be ^{wildly} ~~weighty~~ delighted

ए
 एप् ल ५ क जाति MBh, Kāv, etc
~~to be delighted~~

to be delighted अभिरम् caus

अभिरमयति, अभिरामयति — रम्

caus रमयति MBh, Hariv.

